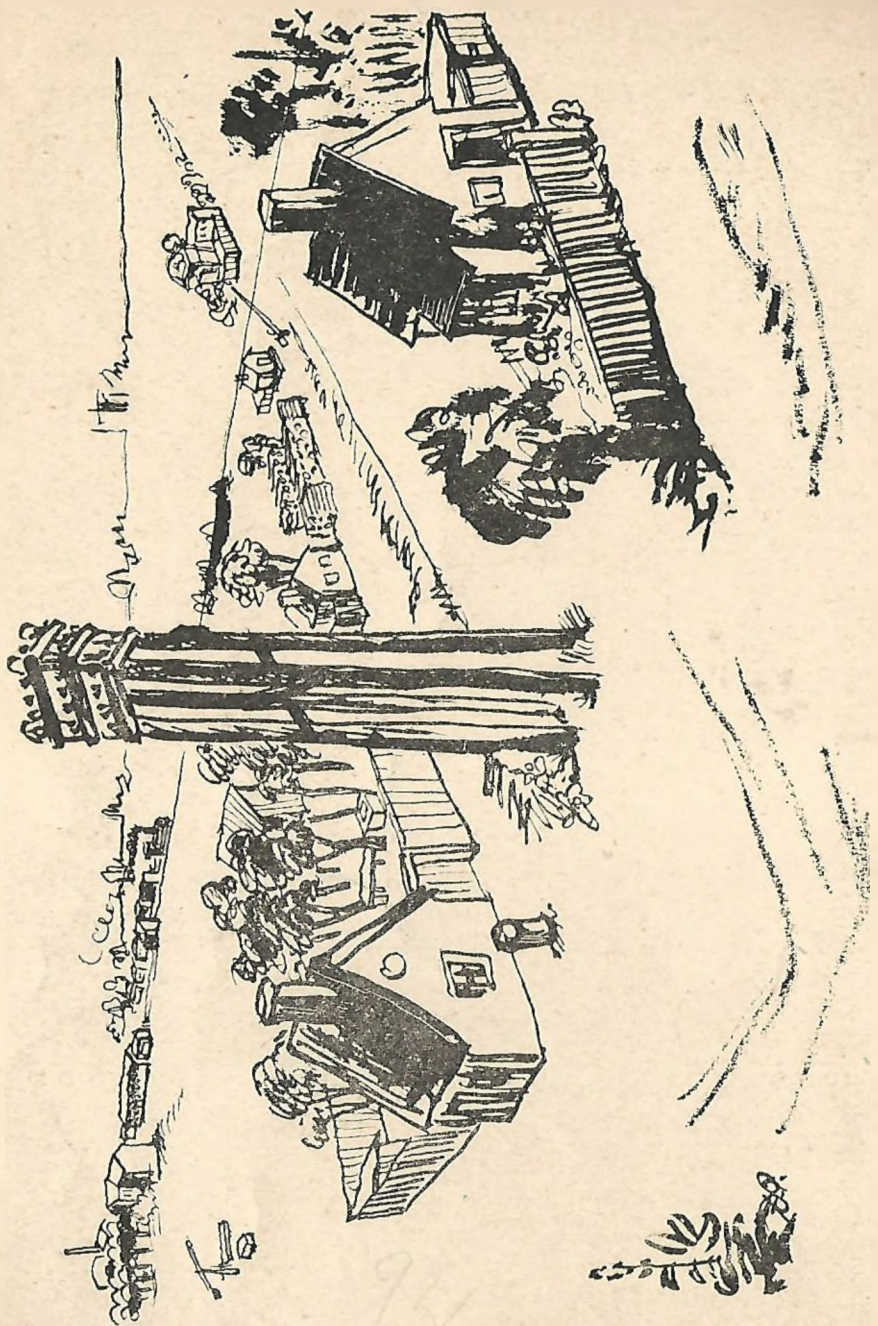

AUTOBIOGRAFIJA

STJEPANA DOBRIĆA

1980
sega
98 12 00

Rodna kuća Stjepana Dobrića, na uglu Županijske i Reisinove ulice

GRADSKA I SVEUCILISNA KNJIZNICA
OSIJEK

871343831

40.791

702.02

22

Stjepan Dobrić

Na dan 25-godišnjice glumačkog rada.

U 7-moj godini života.

Stjepanu Dobriću 25-god. *

*Motto: Najnezahvalniji je posao:
zabavljati . . . druge.*

*J Ti slavu slaviš četvrtljetnog vijeka,
Što Talijom grmiš s komikom i smijehom,
Pa sve odjekuje svake kuće strehom.
E, pa živ nam bio! Sad još da si samo
Mlad kô onda, kad si stupio na daske,
Bila bi nam svima puna šaka brade.
Ovako i Pjesnik, sa željom bez maske,
Epigram Ti daje (jer nezna da krade
J do novca dođe) mjesto drugog lijeka,
Pjevajući kako sreće ne imamo*

U Osijeku, 26. II. 1937.

R. F. Magjer.

**) Iz druge knjige „Učiteljski i drugi epigrami“ (u rukopisu) R. M.*

Moj život.

U 20-toj godini života

Dali zbog događaja koji će se odvijati, toga dana, slavuju su pri prvim sunčanim zracima tako ugodno biljivali kao nekad u staro doba kada je fanfara budila svoje vitezove. Tu i tamo otvarao bi se po koji prozor, na drumu tandrkao bi koji mljekar, tjerajući svoje tarnice cestom preko mačjih glava. Čuje se zviždanje prolaznika ljudi se spremaju svojoj svagdašnjici, ali nekako veselije, drugačije nego običnim danom I u mojoj kući (sadanje prazno mjesto između kuće našeg sugrađanina g. Kandere i Gr. vage) sve je veselo, otac, braća; samo mi se mama nekako turobno i bolno kreće po kući. Svi su u iščekivanju. Mama se tuži na veliku vrućinu, jer toga dana sunce je rasipalo svojom toplotom koju bi moglo, da misli na sirotinju, da sačuva za zimu. A nije ni čudo, u lipnju mjesecu 26. po kalendarskom redu god. 189 . . . ? E, pa baš sve vam ne moram

reći. U ostalom publika ima bujnu maštu, pa neka pogađa Da slavim 25 god. umjetničkog nastojanja to vam je poznato. Ja u ostalom neznam zašto se toliki rad slavi; to bi trebalo oplakati, jer učiti permanentno 25 god. to nije mala stvar. Da sam to u kojem drugom svojstvu činio, mogao bi položiti pet doktorata, a kao glumac igrao sam hiljadu uloga, koje publika danas gleda, sutra zaboravlja a prekosutra se više i ne sjeća kako se dotični glumac zvao. Gle, ja sam se udaljio od onoga što vam hoću ispričati.

O svom domu. Jedna žena je već dvaputa dolazila i pitala imali što nova? Svi joj odgovaraju kao u jedan glas: „Još ništa!“ I tako u tom iščekivanju prođe dan. I taman tata i mama legoše — kad vidi belaja . . . ja hoću da se rodim! Mama brzo skoči iz postelje i ode po babicu a tata bjež u kujnu da podgrije vodu. A ja drž' desno, pa drž' lijevo. Pa da moj prvi korak u svijet. Nisam se mogao orijentirati pošto nije bilo ni jednog saobraćajca . . . Tako se rodim.

Bože, da ste me vidjeli. Mali kao vekna, a crn kao cigan, Neznam čije je veselje bilo veće. Moje, mamino, očevo ili moje braće. Ja sam svoje veselje manifestirao piskutljivim glasom, kao fičkalica na Reisnerovoj fabrici. Da se uvjere o mom temperamentu, nisam im dao te noći ni oka sklopiti. Već rano u jutro bili su obaviješteni svi rodaci i znanci, komšije i komšijnice o tom krupnom događaju u kući gazda Steve. Sletila se cijela Županijska, Reisnerova i Anina ulica. Rodake, teta Reza-teta Lina, teta Anđela, teta Mila, „Rezi mam“ i Bog te pita koliko još raznih svojta. Stoje svi u sobi kraj moje zipke i gledaju u mene pa me ogovaraju. „Ima krivi nos, velika usta, škilji, pa gledaj taj trbuh, pa te noge“, a ja gol, hoću u zemlju da propadnem od stida. Neznam kako njih nije bilo stid, ipak sam ja muško. Tad će teta Reza: „Bravo tata, čestitam, pa ovo je sin, tvoj „Sony Boy“. Budi sretan, taj ćete jednog dana hraniti“ . . . E tu sam se toliko razljutio, da sam hteo tetu Rezu udariti po nosu. „Gledaj ti nju, ja se pravo još nisam ni rodio, a ona već hoće da hranim tatu“. Na to će tata: „Šta ćeš Rezo, rodio se, božja volja“. Sad gledajte: „On i mama udešavali, a sad božja volja“. To me je uvjerilo da ću morati dosta lagati, da se održim na tome svijetu . . .

Nekoliko dana nije za mene bilo važnijih dogodovština, dok me jednog dana ne strpaše u bijeli jastuk sa plavim pantlikama, te me uzme neka gospođa, pa samnom u fijaker. Ta

STARA SALVATOR APOTEKA

I. C. pl. DIENES-A NASLJED,

Mr. Ph. F. FRANK, OSIJEK Gornji Grad Trg Kralja Petra.

Uvijek dobro snabdjevena tu i inozem preparatima, gumenom robom i povojnim materijalom.

preporučuje **KEFALIN TABLETE** protiv gripe, prehlade, bunjavice, glavobolje i svih reumatičnih bolova. Cijena kutije Din 14 —

SALVATOR ČAJ ZA MRŠAVLJENJE čisti krv i bubrege, regulira apetit i probavu, uređuje menstruaciju i rastvara žučne kamence.

SAGOVE, ZASTORE, SUKNA ZA POKUĆTVO, SPECIJALNO ODELJENJE ZA

NENADMAŠIVE
JORGANE

KOD TVRTKE:

SVILENI DAMAST
SVILENI BROKAT
SILK GLATKI
SILK ŠTAMPANI
KLOT DAMAST
KLOT GLATKI

*punjeni sa pahuljicama
punjeni sa perjem
punjeni sa valom
punjeni sa vunom
u cijeni nenadmašivi*

Jeftine cijene,
susretljiva posluža,
stručno savjetovanje,
bez obveze na kupnju.

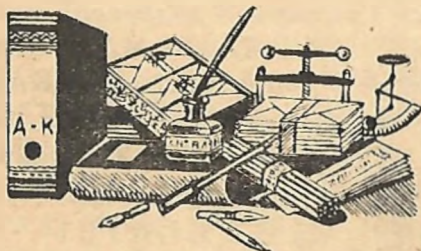
PRODAJA VINA I RAKIJE
VLASTITOG PROIZVODA

JAKOB STEIN

RETFALA

STROSMAJEROVA BROJ 1
TELEFON BROJ 6-20

POPULARNO JEFTINA KNJIŽARA I PAPIRNICA

Zlatko Adler

OSIJEK I.,
Zupanijska ulica br. 32
TELEFON 42

RABLJENE ŠKOLSKE
KNJIGE, RAZGLEDNICE
BOŽIČNI NAKIT

BANK-CONTI: Prva hrv. štedionica podr. Osijek
ČEK-KONTO ZAGREB BROJ 34912

MEDJUNARODNO OTPREMNIŠTVO I KONCES. CARIN POSREDNIŠTVO

SELIGMANN I DRUG

OTPREMA POKUĆVA U VLASTITIM PATENTIR. POKRIV. KOLIMA

OSIJEK I TELEFON INTERURBAN 510 I 544
TELEGRAMA DRESA: SELIGSPED

„Lutka“ (Šantrelj)

mi se voznja baš dopala. Ali šta sam imao od te voznje kad nisam mogao gledati od sunca. Kad fijaker stade, i mene unesu u crkvu.

Što ću vam sada ispričati, nećete vjerovati, ali tako je bilo. U crkvi me skinu golog golcatog, pa samnom balansiraju sad ovamo sad onamo, formalno svetogrđe. Zar ne!? Kad mi neki čiča u bijeloj košulji buć punu čupu vode za vrat. E tu je bio kraj mome strpljenju. Zatulim svojom pištalicom, da se cijela crkva orila. Brzo me strpaše u jastuk, te hajd samnom kući.

Poslije podne je bila velika gozba, na kojoj se plesalo sve u šestnaest, do kasne noći. Ali nije bio „Damenwahl“ jer po mene nije niko došao.

II.

Do treće godine čini mi se da sam uvijek spavao, a kad sam se slučajno probudio nije me ništa interesiralo osim, da jedem.

«Naš župnik kod bogatih»

III.

U četvrtoj godini već je bilo krupnijih „štikleca“. Umalo se nisam utopio u potoku, koji je tekao kroz Županijsku ulicu do Gundulićeve, a kod križa uticao u kanal.

IV.

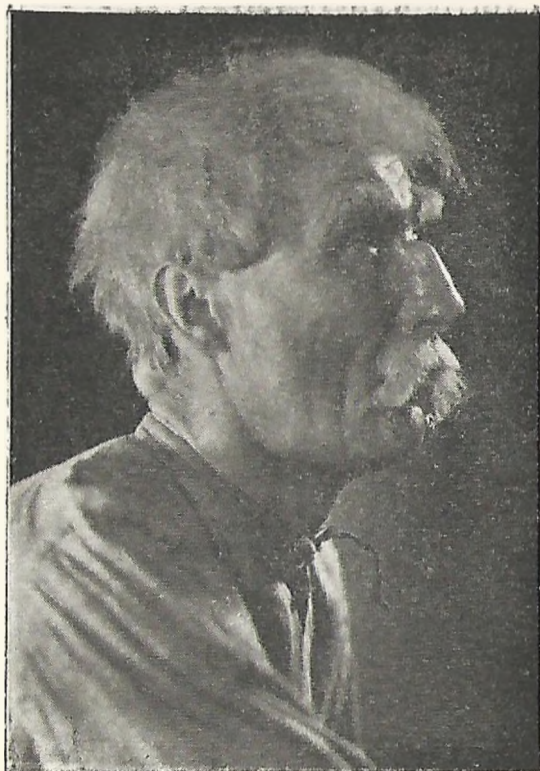
U petoj godini moji su roditeli samnom već očajavali. Svaki pokušaj da savladaju moj temperament ostao je uzaludan. Ako se gde igralo „šinta mete“, Bur Engleza, pincek pala ili rošu, tamo sam ja bio „kapo“. Ispričaću vam jednu veću peripetiju. Iza naše kuće gradila se tvornica strojeva gosp. Pentza. A naša kuća pred tom tvornicom izgledala je kao šaka na oku. Stoga je gr. zastupstvo zaključilo, pošto je kuća bila na njihovom zemljištu, da se mora srušiti. Moj se otac uzrujavao, protestirao, ali ništa nije pomoglo. Moja se rodna kuća mora srušiti. To je i mene strašno razgnjevalo, i videći da je glavni krivac tvornica, odem, u nedelju popodne

«Ridokosa» (Janko)

sa pucaljkom do nje i razbijem 92 prozora. Bilo ih je koji su me vidjeli u tom poslu. Javili to g. Pentzu i moj otac je morao platiti prozore. I tu sam prvi put iskusio, da kuhača nije samo za kuhanje . . . Pošto je moj otac morao duboko posegnuti u džep, to moja avantura završi i moje dječastvo. Mama me jednog dana uze za ruku . . . pa sa mnom u školu. — Za stolom je sjedio stari gosp. D. i kad me spazi, oštro će mami: „Zašto ga niste već ranije upisali?“ Na moju nesreću bio sam dugačak kao „lotra“. Učitelj je mislio naime, da sam već 7 god. Sve moje protestovanje kod kuće bilo je uzaludno. Ja sam sa 5 god. išao u 1. razr. osnovne škole.

U trećem razredu, zatvorio me učitelj K., zbog slikanja na kućnim zidovima, u razred (koji je bio u 1. katu) zaprijetivši mi da budem miran i da će u 7 sati doći po mene. Prvi sat gledao sam kroz prozor nemisleći ni našto. Ali drugi sat osjetih glad i ta me pokrene. Pogledah kroz prozor i opazim bor, (brza odluka bila je uvijek moja vrlina). Popeh se na

«Saćurica i šubara» (Arsa)

branik i hop, već sam puzao niz bor. Drugi dan kada sam došao u školu učitelj me je dočekao vedrog lica sa riječima: „No, hvala Bogu, samo kad ti se nije ništa dogodilo“. I tako je ta stvar bila likvidirana.

U našem podrumu imao sam, pošto to Osijek nije imao, svoje stalno kazalište, koje je uvijek bilo rasprodano, jer u ono doba nije kino još postojao u Osijeku. Ja sam bio direktor, glavni glumac, glavna glumica, libretist i blagajnik, jer se plaćala ulaznina 1 krajcar.

U četvrtom razredu, ljeti, priredio je „Milodar“ u „Regimentskoj bašći“ zabavu. Mene kod kuće opreme sa lijepim plavim odijelom sa 10 krajcara za kavalirski provod. Mene je zanimala samo tombola, jer sam kupio za 4 krajcara dvije. Jedna od njih izvuče korpicu napunjenu lišćem i dvjema bocama. Radoznao što je u tim bocama, odoh u jedan grm, kojih je bilo na pretek. Izvadim iz korpe jednu bocu, začepljenu i sa žicom vezanu. Nekako otkinem žicu, pa gurajući i turajući

•Hlinkeemann• (Cirkuski direktor)

prstima izvadim čep. Kad al' ono puče kô puška. Ja ostavim boce, pa bjež! Dok sam se prilično udaljio, stadoh da vidim hoće li eksplodirati. Al sve osta mirno. To me osokolí i ja se vratih i nadoh bocu stoji kako sam je ostavio, a oko nje sve mokro. Pogledam u nju a ona skoro prazna. Pomirišim, nemiriše ni našto. Potegnem, a ono bolje nego li limunada. Kod druge boce bio sam spretniji. Polako izvukoh čep i na iskap popijem cijelu sadržinu. Za tren izmjenio mi se cijeli svijet. Sve sam gledao kao kroz velo, a noge su tako oslabile, da su jedva držale ravnotežu, jer glava mi se čas na jednu čas na drugu stranu objesila. Najtragičniji je bio put preko današnjeg Zrinjevca. Tu livadu je vojska izrovala za ratnu vježbu, praveći grabe za zaklon. Sjećam se samo, da sam stalno izlazio iz jedne grabe i bubnuo u drugu punu ilovače. Tko zna koliko bih se mučio, da me jedan komšija ne spazi i odvede kući. Kubača nije stupila u akciju, bilo mi je tako zlo, da su me tetošili i mazili. Ali kazna ipak nije izostala, jer sam dva dana čistio svoje plavo odijelo od ilovače.

Moje svagdašnje neprilike bile su tuče sa „klozerima". Mi Reiznerovci vodili smo formalni rat. Tu je znalo da bude i razbijenih glava i po koji, vrlo često, razbijeni prozor sa kamenicama, koje su letile sa obe strane. — Umalo da nisam dobio batina sa naročito spremljenom brezovačom metlom,

jer smo jedne večeri okupali mađarsku školu sa tintom, da je ujutro osvanula kao uciviljena udovica.

U ferijama skoro sam se udavio u Dravi. Volio sam preplivati Dravu po pet, šest puta za redom. Svijet je to sa udivljenjem posmatrao a ja sam uživao, što sam na se vraćao pažnju. Ali kako sam previše lupao nogama po vodi dobijem grč i počnem da grcam. Kad sam se opet pojavio nad vodom, ja dreknem koliko me je grlo nosilo. U to prođe neki čamac a jedan veli: „To je Štefika“, udri ga veslom po glavi, zar nevidiš da se izmotava“. Među kupačima bio je i moj drug Fulja M. i on skoči, dohvati me i tako me sačuva, da vas mogu više puta malo nasmijati.

To je čuo moj otac i on se sa mamom dogovori da me strpaju u seminar.

VI.

Oče naš, koji, jesi na nebesi, odzvanja u kapelici, sa starodrevnim svodom, odišući na vlagu i tamjan.

Svako zna da molitva treba da bude skrušena i da se kod tog mora biti pobožan, ali meni to ozvanja kao pjesma raskalašene dječurlije. Da, baš zbog toga to ne treba nikog da čudi. Zamislite, jedan predvodi molitvu a mi svi unizono za njim. Jer mi to ne činimo iz nekog uvjerenja, nego zato što moramo.

Naši roditelji utuvili su sebi u glavu, da postanemo pastiri božji i tu nema prigovora . . . Dobro nas hrane i cijeli dan čuvaju, pod takvom smo paskom, da nasmijemo pravo ni kašljati. Tek u toj kapelici, kad obavljamo jutarnju molitvu, mi smo slobodniji, tako reći bez nadzora. Uvijek sam došao u veliko iskušenje, kad je došao red na mene, da ja predvodim molitvu. Ja ne znam da li je to bio glumački nagon ili temperamenat ili oboje, a možda čak i nestašluk. Dakle, kad sam ja predvodio molitvu, bilo je uvijek najveselije. Svi su kikotali i to me je potaklo da budem još nestašniji. I upravo to jutro, slavio sam najveći uspjeh, jer moji sugojenici urlali su od smijeha, jer ja sam prikazivao bajaderu, koja pleše mimički ples sa trbuhom. U to ude naš prefekt, kojeg na moju nesreću nisam vidio, te se je predamnom stvorio kao kip nekadašnjeg inkvizitora.

Meni se činilo da će mi do svoje kancelarije izvući uho za koje me je vukao. On mora već ranije da je primjetio da ja ne spadam u tu sredinu, pa se zato na mene i okomio,

«Seva» (Polika)

Svakom prilikom kad god je neko nešto skrivio, ispao sam ja krivac. A tek onda kada me je ukebao, primjenio je sve svoje simpatije na mene. — „Ti si vrag, sotona, koji kvariš ostalu mladež svojim apsurdnim ponašanjem“, grmio je gospodin prefekt, kao sv. Ilija. „Tu ćeš klečati dok se ne pode u školu, a ja ću to sve tvojim roditeljima ispričati“. I poteže opet za cno nesretno uho. On sigurno nije znao da ja imam dva uha, ili je možda imao pik na to jedno. „Kleči i da se nisi maknuo!“ Zalupi zatim vrata i ode. — Klečanje je za mene uvijek bila velika tortura, jer ja imam šiljasta koljena. Djeca sa okruglim koljenima možda lakše kleče, ali ja nisam mogao pa makar me sjekli. U to je još na moju nesreću prolazila ulicom vojna muzika, a to sam morao vidjeti pa makar to platio glavom. Ali samo što sam prišao prozoru, evo g, prefekta. — Joj, moje grešno uho!“ — Opet isto za koje me je malo prije vukao. „Ta pustite mi uho, podvignem mu ja malo, ali za njega dosta oštro, i taj moj ton odlučio je moju

«Grga Grgin iz Grginaca»

današnju karijeru. U istom času podiže on ruku, da me udari, ali ja se brzo kao čigra sagnem i on udari rukom takovom snagom bocu sa tintom, da se priljepila na zid kao plakat. Prskala je tinta na sve strane, a naš prefekt izgledao je da je dobio crnje boginje, dok je kancelarija izgledala kao mađarska škola, prilikom jedne demonstracije. Pomislite, boca od jedne litre rasprsla se kao bomba! Tinte je bilo i po stropu. G. Prefekt htjede rukom izbrisati lice i za čas se pretvori u crnca, crnijeg od onog što ga na „putu oko svijeta“ dovodi Jovanča Micić u Jagodinu. — Poslije toga bilo je svašta samnom. Toga se sjećam da je moj otac dosta platio dok se kancelarija dovela u prvobitno stanje. Našeg gosp. prefekta nisam vidio poslije toga nekoliko dana. Sigurno je bio otišao u neku kemičku čistionu, da mu vrate prijašnju boju. — Za sve sam ja bio kriv, a što je on imao tako džinovsku snagu da je, ne daj Bože, dohvatio moju glavu, sigurno bi se jadna

I. H. Pavlinić
OSIJEK, Desatičina 24

•
RADNJA
ZA AŽURIRANJE
PLISIRANJE UMTJENO
VEZIVO IZRADJUJE BRZO I
SOLIDNO. ELEKTRIČNI POGON

Boje Lakovi

Kemički sastavi

Posebno odjelenje
četkarske robe

E. Balog i Drug

OSIJEK I. Županijska 32-a
TELEFON BROJ 2 92

ALEKSANDER

Baumgärtner

OSIJEK I.
ŽUPANIJSKA BROJ 8
TELEFON BROJ 1 62

JEDINI PRODAVAOC

PFAFF-ovih

ŠIVAČIH STROJEVA
MEHANIČARSKA RADIONA

POPRAVKE STROJEVA
IZVRŠUJEMO BRZO I SAVJESNO.

PRIJATELJI
svježih
poslastica

SASTAJU SE

U

PRVORAZREDNOJ
SLASTIČARNI

Vaniček
KAPUCINSKA 25.

LINCOLN
F O R D
FORDSON

Autorizirani zastupnik

RUDOLF NAGY

AUTOMOBILI
TRAKTORI
REZERVNI DIJELOVI

Specialna

F O R D

radiona

OSIJEK I Radićeva 20
TELEFON BROJ 576

PRVO HRVATSKO-SLAVONSKO DIONIČKO DRUŠTVO
ZA INDUSTRIJU ŠEĆERA
OSIJEK

VRTLARIJA
FRITZ CHWOIKA

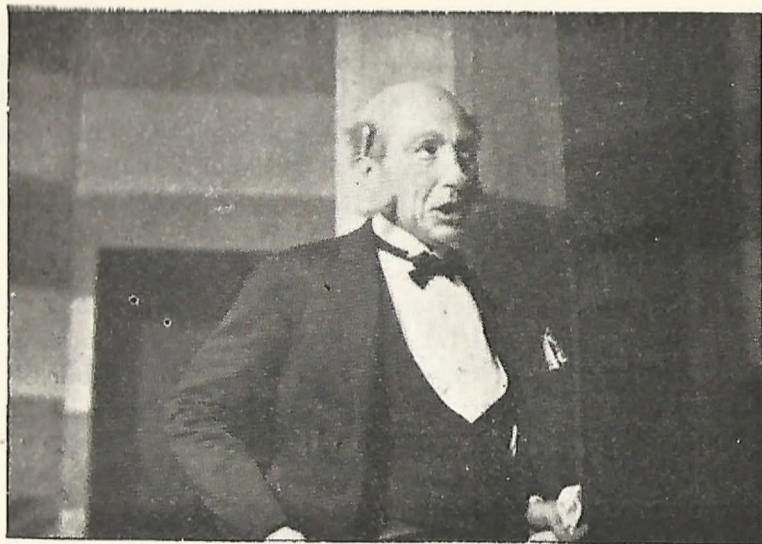
preporuča svoje prvorazredno
cvijeće u loncu i razno cvijeće
za svaku zgedu.

Stipić-Trišler k. d.

proizvodnja kožne
galanterije torbi i kovčega

OSIJEK I.
Županijska ul. br. 2

«Cirkuska Princessa» (Pelikan)

prilijepila o zid kao ona boca. — Svi spavaju samo ja sjedim na svojoj postelji i kujem plan za osvetu. A, tako lako mu to neće proći! —

Prošlo je već deset dana odkako su me kaznili a još uvijek kod sjedenja imam poteškoća. Tako su me udesili. „Ja sam vidio kako se noću digao iz kreveta, ja sam vidio kako je grabio vodu, On je ... On je ...“! Kleveću me svi sugovornici. Nisam bio kriv. Vi, dragi čitaoci, prosudite mogu li ja tako nešto učiniti. Gosp. prefekt se noću vraćao u seminar, a gore na kapiju privezao neko govedi mjuhur pun vode, ali tako vješto da je onaj koje otvorao kapiju morao rastrgnuti mjuhur i mlaz vode se sručio na njegovu jednu glavu. Zar je meni svojstveno da izmišljam kupati ljude sred noći? Mogao ga je „šlog trefiti“. Ne ne, ubite me ali ja neću ništa priznati! Cijeli seminarski forum vijeća već cijeli dan, kao da će me nataći na ražanj. Nije to mala stvar radi koje mi sada sude. To je atentat, doduše ne sa bombom, ali G. prefekt kaže, da je taj govedi mjuhur pukao kao puška. Pa ta silna voda po njegovoj glavi. Ja sam sretan što je, griješan čovjek, to tako junački izdržao.

„Mama, mene su izbacili“. Bile su moje prve riječi, kada sam stupio na prag roditeljske kuće. „Ne trpe me više, kažu da ja tamo ne spadam ... ???“ Uh! Uh! Uh!“ To mi je

ssda najteže! Znao sam da će to za nju biti težak udarac. Sve bi snosio, samo da ona ne plače. — A tek kad je tata saznao, to je bila larma. I neznam odkud da me je pitao što bi ja htio postati. A ja, luda glava bubnem: „Glumac“. Odmah je zazvrčio lim na kojem vise kuhače. I mama udri po meni gde god je stigla, dok će tata deklamatorskim glasom: „Tako u cirkus, cirkusant da budeš! Dok sam ja na životu, ja ću odrediti put tvoje budućnosti.“

Ležim kod kuće u svom dragom krevetu; kako je mek, pa kako topao. Mama i tata razgovaraju u drugoj sobi. Baš, da čujem o čemu. „Ja ti kažem, Stevo, najbolje će biti da ga pošaljemo u Travnik, pa da tamo nastavi započetu nauku“. — „Ne, Terezo, u zanat s njim . . .!“ pogađaju se oni . . . I dak oni prave ražanj za zesa, zec već na kolodvoru. „Molim vas kad ide vlak za Srbiju?“ — „Nema vlaka za Srbiju, samo do Zemuna!“ odbrusi mi čovjek u uniformi. Kazali su mi da vlak za Zemun ide tek u 12 sati. Znači imam vremena, puna dva sata. „Zašto plačeš, mali?“ upita me neki prolaznik Zbilja ja plačem. Nisam to ni primjetio. Stid me je, ali što ću. Suze teku kao sa žlijeba i ne mogu ih zaustaviti. Zašto sam zapravo plakao? Neznam. Ali mi je tako bilo pri duši da bi saurlao kao naš Nero, kada je bio na lancu. Odmotavao sam još jednom moj prtljak da vidim jesam li sve poneo što trebam. Jeste, sve je tu. Šest maramica, jedna pucaljka, dvanaest „knorbli“ i jedna „klezenka“ i moj kapital od dvadeset kruna, što sam ih dobio od ujaka iz Beča.

Dalj, Vinkovci, Mitr^ovica, Ruma, Novi Sad, Zemun. Sjedim u vlaku po lampama koje se njišu, vidim de ostavljam moj mili Osijek. A kad su one nestale i nastao mrak, opet te suze. Neznam kako to, nije mi se plakalo, a plačem. Prislonio sam glavu na prozor od vagona. To mi je godilo . . . Ali, gle što je to? Vidim u prozoru, Franciku, Ivicu, Mišu, Božu i sve moje „pajtaše“. Igraju „Bura Engleza“. Sad opet „knorbli“ na rošu. Slike se odvijaju kao na filmskom platnu. Eno vidim ih sasvim jasno. Ali gdje sam ja? Kako to, da ja nisam medju njima? Sad vidim i Nera, našeg psa, kako tužno gleda za mnom, a kraj njega sjedi Štrico, naš mačak. Kad sam bio kod kuće nisu se trpjeli. Dalj . . . za Vinkovce prelaz. Izadem. Kako me je bilo strah. — „Molim, bačika, gdje se to prelazi za Zemun?“ „Idi tamo do one lampe i čekaj dok dođe vlak“. Bože što je ovdje svijeta. Eno i nekoliko dječaka. Dali

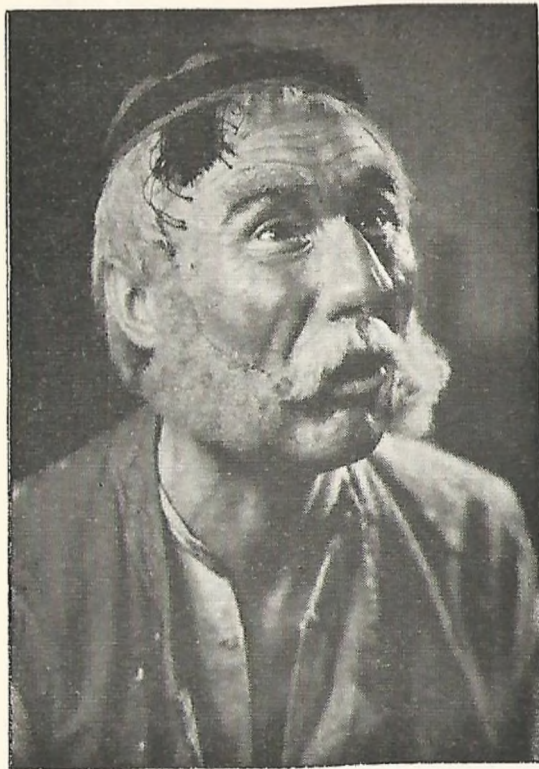

«Fajika Petržel»

su i oni pobjegli od kuće? Cvokoću mi zubi, sav drhtim od zime. Tako mi je hladno bilo samo jednom u životu, kad sam na Gilmingovom sklizalištu učio sklizati. „Kuda ćeš?“ Zapita me jedan vojnik, jer za mene su svi ljudi obučeni u uniforme bili vojnici, osim „drot“ (policajca) „U Srbiju!“ Odgovorim ja dosta nesigurno. „Zar tako daleko, pa sam?“ — „Da!“ Procjedim kroz zube. —

Sledila mi se krv u žilama od neke nemani, koja je dolazila kroz mrak sa dva svjetla oka. Kad gle! I ovi ljudi, su se uplašili, svi bježe. Što je to samnom? Ja više nisam taj, koji sam bio kod kuće. Pa ja sam noću smio na tavan, a sad taj ljudi strah. Ta to nije aždaja kako sam mislio, nego vlak i ljudi bježe da nadu što bolje mjesto u njemu. „Molim, je li to vlak za Zemun?“ „Jeste!“ Odgovaraju sa svih strana u vagonu. —

Što je vlak više odmicao od Osijeka, to sam ja više patio. „Hej ti mali ustani, Vinkovci!“ Drma me neko. „Kuda

«Graničari» (Grga)

ćeš?" — „Pa ja imam kartu za Zemun!" — „Onda požuri, eno tvoj vlak!" U vagonu za Zemun mnogo je ljudi. Oh kako je u njemu toplo! Malo smrdi, ali glavno je da ne zebem. — Zar će svi ovi u Srbiju? — Mora da je tamo dobro. Moj tata mi je uvijek pripovijedao, kad se vraćao iz Srbije, iz koje je izvažao jabuke, da je tamo nevjerovatno jeftin život.

Kraj mene sjedio je neki mladić, koji me je čudno posmatrao. Da nema suputnika, ja bih se njega bojao. Kod upoznavanja ljudi, uvijek sam ja znao opredijeliti, po instinktu, tko je dobar a tko je zao. Toga mladića bilo me je strah, neznajući ni sam zašto. „Kuda putujete?" Upita me moj suputnik sa nesimpatičnom fizionomijom. Čudnovato, on mi govori vi. Znači da sam se prevario, jer on je bio vrlo učtiv kad mi kaže vi. — „U Srbiju!" — „Ozbiljno?" E onda ćemo zajedno, jer ja putujem u Beograd. Naš se razgovor skoro pretvori u intimno prijateljstvo. „Vi ćete moći stanovati kod moje tetke u Beogradu, dok ne nadete angažman". Zamislite

Ljudevit Szinicz

VELETRGOVINA ŽELJEZOM
i ŽELJEZONOM ROBOM

O S I J E K,
STROSMAJEROVA UL. 3-5.

Najbolje sortirano poduzeće ove struke u državi.

DANE REICHSMAN

VELETRGOVINA PAMUČNOM PREDJOM

O S I J E K I.

JEGEROVA ULICA 18

TELEFON BROJ 6-35

**TEKSTILNA
INDUSTRIJA D. D. VARAŽDIN
PRODAVAONICA
OSIJEK I. ŽUPANIJSKA ULICA BROJ 5.**

**Kao što je
umjetnost na visini
Tako su savršena**

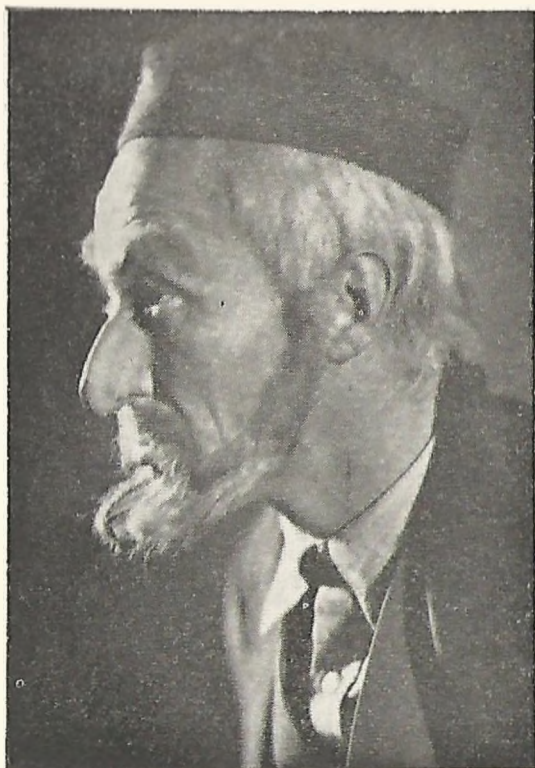
»TIVAR« ODIJELA

**Dobro se jede u
Građanskoj Menzi
Kapucinska ul. 15.**

**LEO LANG
PHILIPS RADIO**

**ZASTUPSTVO
OSIJEK I.
KAPUCINSKA UL. 9.
TELEFON 528**

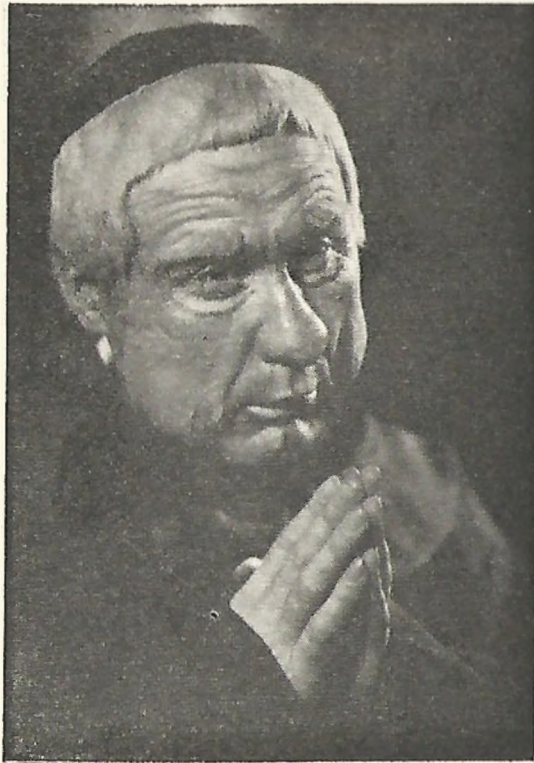
«Tri put vjenčani» (Salomon)

sreću, i on je bio glumac! Ja mu se lijepo zahvalim riječima: „To ne mogu primiti. U ostalom ja imam dovoljno novaca, da ću moći živjeti par dana, dok ne nađem vezu sa nekom putujućom trupom“. — „Onda možete odmah samnom, jer i ja idem na angažman“. Zar to nije sreća namjeriti se na ovakvog prijatelja. Moj se instinkt temeljito prevario. Na jednoj stanici kupio mi je pogačicu i nije htio za nju primiti novac.

Put nam je bio kratak, toliko smo imali jedan drugom ispričati. On je preživio isto što i ja. Sad se je vraćao, jer su mu otac i mati oprostili. Dozvoljavaju mu čak, da bude glumac. U tom ugodnom razgovoru nastane dan. Malo zatim jedan prosjek, i evo Zemun pod našim nogama. —

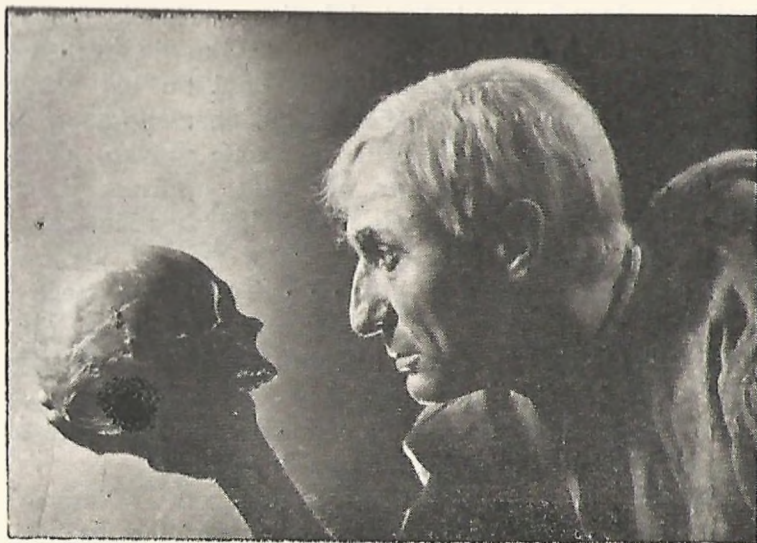
„Hej, tu sam!“ Čujem svog druga, hvala Bogu. U toj vrevi mi smo se bili izgubili. U nekoj gostionici opet smo se našli i doručkovali, čak smo se i pobratili. —

Evo Dunav! Bože kolika je to vodurina. „A ono vidiš to je Beograd, to ti je Srbija. Sad ćemo tamo na onu ladu

«Celjski grofovi» (fratar)

i ona će nas prevesti". Imaš li ti isprave? Upita me moj pobratim. „Ne, nemam nikakovih isprava!" — „Pa kako ti misliš otići preko?" Sad sam tek uvidio moju grešku. Ali se sjetih da u Zemunu imam strica, šefa „gruntovnice", pa rekoh da ću k' njemu, da mi on nabavi isprave za daljni put. Nato će moj pobratim: „Pa jeste, ako si lud, ti idi k' njemu, a on će te na vlak, pa kući." Zbilja na to nisam ni mislio. — „Dobro pa što misliš ti da sada uradim?" „Koliko imaš novaca?" Upita on. Prebrojim, šesnajst kruna i pedeset i šest filira. Tada me on nagovori da dam njemu novac, on će otići preko u Srbiju, tamo nabaviti isprave, koje se tamo lakše nabave i popodne se vraća lađom, te ćemo zajedno opet preko. Ja pristanem. Dao sam mu sav novac, ispratio ga do lade i poželio sretan put. Lađa odmiče, ja stojim na obali, i mašem mu rukom, dok ga nisam izgubio iz vida. — Dugo sam još stajao i zurio u onu točku, gdje je lađa nestala. Obuzimale su me zle slutnje. Kao munja proleti mi kroz glavu: „Ako

•Hamlet• (grobar)

se ne vrati?!“ Fui, kako sam gadan i nepovjerljiv, prema tako rijetkom prijatelju. Da dođem na druge misli i da se raspoložim odem u grad. Razgledao sam izloge . . .

Bio sam već dva puta na pristaništu, da pitam kad dolazi lađa. Rekoše mi svaka dva sata. I gle, ja sam već u 11 sati kod šteka i čekam. Lađa je prispjela, putnici izlaze, ali moga pobratima nema. Baš sam ja kukavica. Pa on je rekao da će doći poslije podne, jer kad bi i htio nebi mogao tako brzo da mi nabavi pasoš. Jedva sam dočekao 3 sata. Izlaze ljudi iz lađe, a na moj užas moga pobratima nema. Sad sam prvi put u životu uvidio, da je čovjek nitko i ništa bez novaca.

Veče je . . . Zadnja lađa je prispjela, ukotvila se i tek sutra u 6 sati izjutra kreće natrag. U glavi mi je kaos. Nemogu sabrati misli. Kuda ću? Lutam ulicama. Već sam se dvaput, uplašio od vlastite sjenke. Ljudi me tako čudnovato gledaju. Tek sam danas svjestan da su me oni gledali samo zato, jer mi se na licu odražavao užas. Nije laka stvar, u tuđem svijetu bez sredstava . . . Majko moja, gdje li ću spavati? Oči mi se od umora zaklapaju. Stao sam kod jednog izloga, i razgledavam izložene stvari, kad odjednom tresnem glavom u izlog, da se još i danas čudim kako je ostao čitav. Trgovac je otvorio vrata i psuje nešto, ali ja ga ne čujem već bježim. Kuda? Trčim kroz neki drvored, svuda pustoš, opet strah,

ali ne kao do sada, već ljudi strah koji se osjeća u kostima. Kad odjednom, stigoh do neke velike kuće. Oko nje dosta svijeta. Pomalo sam se smirio. Prisutni ljudi opet su me ohrabрили. Bio sam na stanicі. Udem u čekaonicu, opazim praznu klupu, metnem moj svežanj pod glavu, i već sam spavao. Tko zna kako bi dugo spavao, da me nije netko gurnuo riječima: „Hajde gubi se odavde, jer ću odmah dozvati policajca“. Istrčao sam napolje, upitam jednog čovjeka gdje se ide na pristanište; on me uputi, a ja bjež . . . To je već treća lađa koja dolazi za pol sata. „A molim vas koliko je sati?“ „Pol jedanajest“. Oko mene se sve okreće kao da sam na „Ringelspielu“. Ako je moj pobratim došao prvom lađom, on se je sigurno već i vratio. U to stiže lađa. Svi su izašli al' njega nema. Da nije u gradu, da me traži?

Bježao sam iz ulice u ulicu, zagledavao svakom u lice. Zvona zvone . . . Podne . . . Osjećam užasan glad, koljena mi klecaju. Nije nikakovo čudo, jer 24 h nisam ništa okusio. Stojim na pristaništu kao ave i zurim prema Beogradu, sve u nadi da će doći. Došla je već zadnja lađa, pojavila se druga noć, a njega nema, pa nema. Možda je i došao, pa me je tražio, a pošto sam zaspao, nije me mogao naći i vratio se natrag. Vraćam se mom konačištu. Idem opet kroz onaj drvored, Ali se ničega ne plašim. Sve mi je svejedno. Samo crijevima nije. Jer ona krče, ne samo da to osjećam, već ih čak i čujem.

Čim sam stigao u čekaonicu, legao sam na svoju klupu i već sam spavao. Već rano probudiše me moja krčeća crijeva. Rekao bih da je u mojoj nutrinji nogometna utakmica. Idem kao da sam pijan. Još nije sasvim svanulo. Kasna je jesen, pa mi je bez kaputa dosta hladno. Opet sam na pristaništu. Danas ide lađa svaki sat. Nedjelja je . . . Došlo je već toliko svijeta iz Beograda, a o mom pobratimu ni traga ni glasa.

Podne. Znam to po tome što zvona tako svečano zvone. Pomisao na moju rodireljsku kuću, na prostrt stol, kolače, tako me je razmekšala, da sam zaplakao, kao nikad još u životu. Ljudi su zastajkiivali, zagledali me, nekoji čak pitali, što mi je. A ja sam se toliko zagrcio u plaču, da nisam bio u stanju da odgovorim.

Glad me opomene, da se moram na nešto odlučiti. Pošao sam stričevoj kući za koju sam se već juče raspitivao. To je stara žuta katnica. Odem u hodnik i brzo nađem na jednim vratima posjetnicu, koja mi predoči svu ozbiljnost stričevog

*Specijalno
skladište sukna
za muška odijela
u velikom izboru*

Špicer Oto

*Osijek I.
Županijska ulica 15.*

ODLIČNO

POKUĆTVO

DOBIVATE U
DOMAĆOJ TRGO-
VINI POKUĆTVA

D. Prohaska

vlasnik R. M E R K

OSIJEK I.

ŽUPANIJSKA
ULICA BR. 24.

OBRTNIČKI P R O -
I Z V O D, D O B R O
P O K U Ć T V O,
N A J U M J E R E N I J E

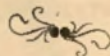
C I J E N E !

Diestl

OSIJEK I.
TRG KRALJA PETRA

№ 4

*Donašam novitete za
proljeće i ljeto 1937.*

BEČKE

Kabanice

Kostime

Paletoe

Komple-e

Kepove

Haljine

Bluze

Šalove

*I najuljudnije Vas
pozivljem na ogled*

№ 4

Specijaliteti:
Angora haljine,
Kostimi i komple-i

PARFUMERIJA

Mira

G. MATIJEVIĆ
OSIJEK I.
DESATIČINA 47

BOGATO
SKLADIŠTE
PARFUMERIJSKE
I GALANTERIJSKE ROBE

SOLIDNA PODVORBA
NISKE CIJENE!

UVIJEK

VELIKI IZ-

BOR DYROVA

KAO I SVIH PO-
TREBŠTINA ZA
KUĆANSTVO
U STAKLANI

NIKOLA

Butković

OSIJEK I.
ŽUPANIJSKA 11.
TELEFON BR. 4-75

Sedlar i lakirer

*Prvorazredna opravka
auto karoserija i fijakera.
Lakiranje sa OXYLIN
nitra lakovima. Izradujem
nove krovove. Obavljam
tapeciranja te sve u tu
struku spadajuće poslove
sa najboljim materijalom
uz garanciju*

Slavko Grujić

OSIJEK I.
RUŽINA ULICA BR. 8.

K r z n a

Kapute (Pelzmantle)

POSTAVE

najpovoljnije kod

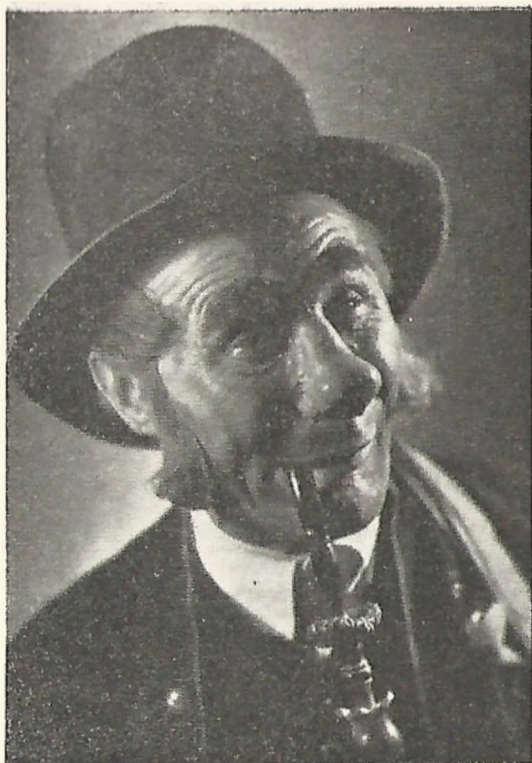
Djuro Feuer

Osijek I.

TELEFON 472

(kraj Židovskog hrama)

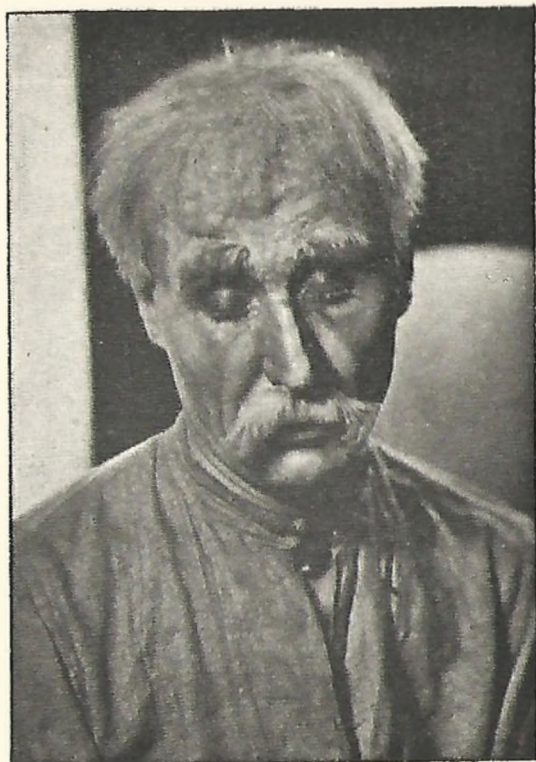
Kupujem svake vrste koža
od divljači

«Antoniček» (Andraš)

položaja. On kao činovnik, koji živi sredenim životom, neće nikad razumjeti bohema, koji želi biti sluga božice Thalije. I zato, mada sam bio gladan, izadoh iz kuće. Putem vidio sam na trgu staretinara, uđem u neku vežu skinem prsluk, i ponudim mu ga na prodaju. Dade mi za njeđa 10 krajcara. S tim novcem stadoh kod nekog pekara i počnem razmišljati šta da kupim. Pri pomisli da moji kod kuće danas jedu kolače, kupim dvadeset zemičaka i stanem ih halapljivo jesti. Al mi skoro zape gutljaj, te sam počeo štucati. To me potjera Dunavu, te se napijem vode. Kako sam jeo, to se štucanje ponavljalo. Ostao sam kod vode, te čas jeo, čas opet pio. Tako sam pojeo 16 žemičaka, al me od njih tako vilice zabolješe, da sam ih jedva micao. Dvije sam pojeo pokvašene, a dvije sam ostavio za večeru.

Svijet mi više ne izgleda tako crn kao ovih par dana. Sada sam tek spoznao kako je stomak usko vezan sa raspoloženjem. Sve mi je izgledalo vedrije. I moj opstanak u bijegu

•Uskrsnuće• (Robijaš)

mного sigurniji. Toliko sam se smirio, da sam poslije podne otišao u šetnju čak u „Francenstahl“. Nisam više čekao onog podlaca. Potpuno sam bio uvjeren da me je prevario. Na večer sam opet otišao na moje konačište. Ali tek što sam legao, kad onaj isti što me je prvo jutro probudio, potierao me psujući: „Opet si tu mangupe! Odmah se tornjaj napolje!“ Eto me opet nesretnog pred stanicom. Kuda ću sada u noć?... Tako lutajući stigao sam u park. Tamo je bilo dovoljno klupa da izaberem jednu, na kojoj bi mogao prespavati noć.

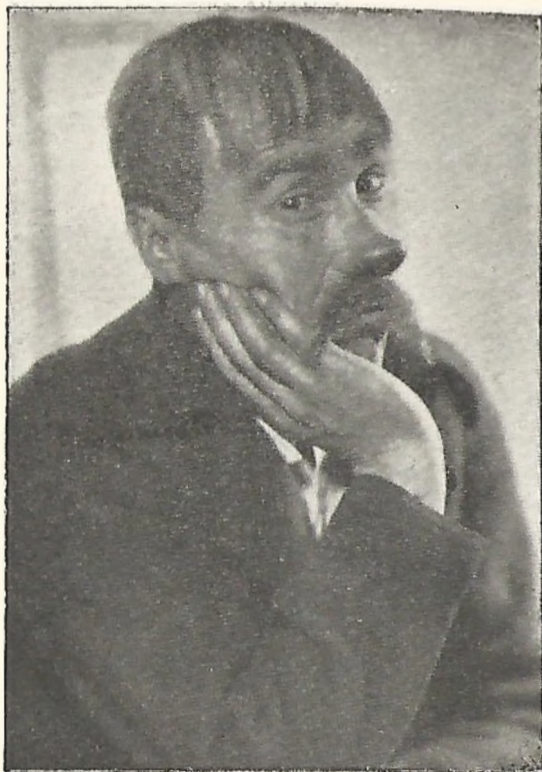
Spavao sam cvokotajući zubima. Kad najednom osjetim da me drma za rame. U isto vrijeme začujem: „U ime zakona, što ti tu radiš?“ Prenem se i onako bunovan sjednem na naslon od klupe. Predamnom policaj. „Šta radiš ovdje?“ ponovi on. „Spavam!“ „U ime zakona hajde sa mnom!“ To mi povрати snagu, skočim na njega kao divlja mačka. Nesretan čovjek nije se tome nadao. Padne na leđa stenjući. Ja brzo strugnuh, što su me noge nosile. Najednom eto me na

«Vesela udovica» (Poslanik)

obalu Dunava između mnogo košara pune zelja. Ljudi su nosili te košare na dereglju koja je mirno stajala učvršćena na obali. Ništa ne pitajući uhvatim jednu košaru i odnesem na dereglju. Pa drugu, treću, petu, desetu. Nitko me nije ništa pitao. Kad su sve košare bile natovarene, sjednem na jednu. Konopci se odvezaše, i mi klizamo Dunavom ka Beogradu.

Kad smo pristali pod Beogradom, ja opet naprtim košaru za košarom. Niko me i opet nije ništa pitao. Kad je sve bilo istovareno, došla su kola, odvezli košare i ljude a ja ostadoh sam. Lutao sam ulicama po mraku dok nisam sreo nekog čovjeka, kojeg sam zamolio, da mi kaže gdje je kazalište. On mi odbrusi da nezna. Penjao sam se dalje ulicom, kad evo opet nekog čovjeka, koga i opet upitam gdje je kazalište. On mi odgovori, da nezna što je to. Kako neznate?! Pa tamo gdje glumci igraju. Tad će on veselo: „Aaa . . . pozorište?! Evo ovom ulicom idi gore, pa kad dođeš do sata, ti zavi lijevom ulicom, pa kod spomenika, to je pozorište.

• Veseli pastiri • (Tuna)

Pol šest u jutro, ja šecem pred pozorištem u kaputiću bez prsluka. Šetajući i cvokotajući zubima, dočekaoh sam pola devet. Skupljaju se neka gospoda u „redengotu“, „žaketima“ i „pelerinama“. Jedan između njih upita me: „Što ćeš ti ovdje? Koga čekaš?“ „Gospodina D. M.“ šapnem. „A što će ti on?“ „Hoću da postanem glumac!“

„Ha! Ha! Ha!“ Odzvanja sa svih strana. Svi se skupiše oko mene. Pravilo se tu viceva na moj račun.

Od pozorišne kavane dolazio je lijep muškarac sa zabačenom pelerinom. Svi mu dovikuju.

„Evo došao glumac iz Osijeka. Traži tvoju protekciju. Hoće da preuzme tvoje „role“.

On je opazio da se oni samnom rugaju, uzeo me ispod ruke i odveo u pravcu pozorišne kavane.

Ispričao sam mu moj bijeg od kuće i moje stradanje u Zemu. On me upita dali sam gladan. Ovakovom se pitanju nisam nadao. Pogodio me u živac. Jesam, zarozam se ja kao

•Bajadera• (Luj Philip)

očajnik. On me uvede u kavanu i naruči veliku kajganu. Sjedimo za stolom, on me ispituje, a ja mislim što li je to kajgana. Kad se predamnom stvori „Eierspeise“ koji sam za čas progutao i s kruhom tanjur olizao. Tad poruči on bijelu kafu, koju sam također smazao. Sa punim želucem bio mi je svijet opet lijep i ružičast.

„Jesi li sit?“

„Jesam“. Odgovorim ja zadovoljno.

„E sad mi kaži kako si se baš na mene obratio? Kako ti znaš za moje ime?“

Na to ću ja:

„Pa ja vas poznajem“.

„E to je lijepo od tebe, ali ja tebe ne poznajem“.

Tad mu ispričam, kako smo ga mi o Uskršnjem raspustu, kada je gostovao u Osijeku, vozili u fijakeru iz kojeg smo izpregli konje.

„Tako ?!“ I ti si bio među onim đacima ?! E, to ti već daje pravo da zahtijevaš od mene da se za tebe zauzmem.

On me povjeri nekom mladiću, koji me je vodio po gradu, a kod njega sam i stanovao.

Jedno jutro, rano, dođe moj protektor, vičući još sa vrata :
„Spremaj se ! Putuješ ! Dobio si angažman“.

Otpratio me na stanicu i kod ulaza u vagon, poljubio sa riječima :

„Budi dobar i nemoj da me brukaš“.

Rukujući se samnom strpao mi je nešto u ruku. Voz je odlazio, a ja mu mašem pesnicom, jer u ruci mi je bio novac, što mi ga je strpao u šaku.

Kad sam ga izgubio iz vida, pogledam, a ono dva dinara (danas oko 100 D).

Na mojoj novoj domeni sačekao me je jedan dječak na stanici i odvede u kavanu, gdje je privremeno smješteno naše pozorište. Direktor je vrlo ljubazan gospodin, stegao mi je desnicu i odmah mi dade ulogu koju do poslije podne moram naučiti. „Ti ćeš spavati sa ova moja dva sina kod mene u stanu, ali učiti ulogu moraš negdje drugdje, jer ja sam nervozan i ne mogu trpiti kada djeca glasno uče role“. UšepRTLjio sam se kad vidjeh, da moja rola ima tri stranice teksta. Ali vidi belaja — gdje da učim rolu ? U kavani — mnogo svijeta, kiša pada — kuda ću ? I ovako rekognoscirajući naidjoh na prazan svinjac i u njemu se smjestim i naučim prvu ulogu.

Poslije podne mala proba a uveče pretstava.

U prvom činu ima da idem preko skalina napravljenih od petrolejskih sanduka, ali kao vihor, da me se ne čuje — da ugasim lampu i opet da se vratim iza kulise.

Veče. Upravnik je ujedno i blagajnik pa do zadnjeg momenta ostaje na blagajni, što me je strašno nerviralo, jer je on glavni reditelj. Približava se scena u kojoj ja treba da nastupam. Što se taj momenat više približuje, meni se slijeva u noge po sto kila olova ; tada osjetim kao u transu gdje me direktor gurnu na scenu sa riječima : „Ajde !“ — Bum, bum, bum, stropoštah se ia preko skalina na pozornicu. Publika urla, ja ne mogu naći lampu — konačno udarih po cilindru od lampe i on se razbi u paramparčeta, publika aplaudira, ja se poklanjam pa opet preko skalina bum, bum, bum. — Kad sam došao iza kulise, dočeka me direktor sa bujicom raznih riječi, koje se ovdje iz delikatnosti ne mogu ponoviti. Ali kruna svega bila je

«Krug kredom» (Ču-Ču)

kad mi upravitelj reče, da ću postati glumac, dok majmunu zaruste šestica. Ja udarih u plač; to mi je bila jedina odbrana u toj mučnoj situaciji.

Drugi čin treba da počne. U njemu imam da govorim, ali ja tako grcam od suza da ne mogu ni riječi kazati. Svi se oko mene staraju, da me umire, ali to više raspiruje moj plač, a naročito kad se u toj muci sjetim majmuna. Pridje mi direktor pa mi naredi, da prestanem plakati, a ja procjedim kroz suze: „Kako da ne plačem, kad ste mi rekli da neću nikada postati glumac“. „No, da“, kaže on „glumac nećeš nikada biti, ali ćeš zato postati komičar“. I to me je umirilo, da sam na opće zadovoljstvo odigrao drugi i treći čin.

Već sam dvije godine u trupi i svugdje me smatraju već za glumca.

Jedne večeri u mjestu Č . . . , šecem se korzom, kad začujem kašalj meni jako poznat. Okrenem se i predamnom se stvori moj otac. „A, tu si, a mama već dvije godine pali kandilo, misli da si umro, a ti se tu fakinariš!“ I malo milom malo silom, ja se opet nadjem u mom milom Osijeku.

Dade me u pet, šest zanata, ali ja sam od svuda kidnuo. Te jedva — jedva izučim trgovački zanat. Ali pošto me poslodavac uvrijedi, objesim trgovinu definitivno o klin. Jednoga dana dobijem brzojav za angažman kod P. V. Č. i roditelji mi

«Viktorija i njen huzar» (Janči)

dozvoljavaju da budem glumac. Toliko sam sretan, da ne mogu da izdržim u kući; imam osjećaj da moram cijelom svijetu da kažem koji je razlog, da sam tako radostan. Trčim ulicom sa brzojavkom u ruci, htio bi svakom prolazniku da pokažem njen sadržaj. I čim me neko ljubaznije pogleda, ja mu već prilazim i čitam brzojavku.

„Krenite odmah na put. Plata tri krune dnevno. Obavezna civilna garderoba“. Bilo ih je koji su mi čestitali, a i takovih koji su sumnjivo vrtili glavom. Ali ko će se osvrnati na takve pesimiste. „Tata, ja moram obavezno imati frak za moj novi angažman“. Moj je otac u svemu bio popustljiv te mi je kod „Abrahamsona“ kupio jedan skoro nov frak. Pošto sam imao mnogo garderobe, frak nije stao u kofer pa sam ga spakovao u jednu veću kutiju.

Već sam u vlaku. Putujem. Približujem se gradu mojih snova, gdje će me slaviti, gdje ću ja biti ono što su u Osijeku A. Gavrilović, T. Stojković, M. Milovanović i A. Letica.

Na kolodvoru viče jedan na sav glas „Dobrić, Dobrić!“ Noć je, ne vidim ko je; ali ja sam uvjeren da je direktor došao pred mene. Kad me jedan zamazanac upita: „Jeste li vi Dobrić?“ — „Jesam“, promrmljam ja mrzovoljno. „Mene je moj direktor već poslije podne poslao pred vas, pa vas nije bilo. Ali dobro kad ste došli, inače bi morao još i no-

L i k e r e,
staru šljivovicu,
brandy, rum, žestu,
kao i sve ostale
s p i r i t u o s e,
kupujete na malo i
veliko najpovoljnije
k o d f i r m e :

Vilim Sternberg

OSIJEK, Kolarićeva 10
TELEFON BROJ 6-09

NABAVITE SI PISAČI STROJ
„**URANIA 8**“ JER JE ON
REZULTAT DUGOGODISNJEG
ISKUSTVA SNABDJEVEN SVIM
TEHNIČKIM PREDNOSTIMA
D A N A Š N J I C E

Sve vrsti popravaka na pisačim,
računajućim strojevima, nadalje
NATIONAL blagajnama, FOTO-
aparatom itd solidno i uz umje-
rene cene obaviće Vam mehaničar

DRAGUTIN GUTAL, OSIJEK I.
KOLARIĆEVA ULICA BROJ 8.
TELEFON BROJ 3-84.

Mavro Deutsch

VELETRGOVINA
SIROVOM I
IZRAĐENOM
KOŽOM
OSIJEK I.

STROMAJEROVA 20.

TELEFON BROJ 2-19.

**Willheim i
Boskowitz**

VELETRGOVINA KOLO-
NIJALNE I ŠPECERAJ-
SKE ROBE. SVE VRSTE
NAJFINIJIH VINA, LIKE-
RA, PJENUŠCA, KONJA-
KA I DELIKATESA U
VELIKOM IZBORU.

OSIJEK I.

ŽUPANIJSKA 5.
TELEFON Br. 105

PODRUŽNICA
u **BELIŠĆU**

Mirisna usta
SARGOV

KALODONT

Gospodo!
Vi još ne poznajete
naše patentirano
Triumph

PETROLGAS KUHALO

koje kuha, peče, prži i grije, bez dima, čađe i mirisa,
bez fitilja i pumpe i bez priključka na dimnjak

OSJEČKA
LJEVAONICA ŽELJEZA
I TVORNICA STROJEVA D. D.
OSIJEK

«Robinson ne smije umrijeti» (Kralj)

čaknji voz čekati. „Ajdemo!“ kao naredi mi on. „Ali tu je moj kofer“ dodam ja. „Uzmite ga na leđa pa hajdemo“ opet on kao naredi. Sa takvim dočekom već sam bio toliko deprimiran, da sam imao potreban novac krenuo bih natrag kući. Natovarim kofer na leđa pa hajde. Kad nismo odmakli ni dvijesto koračaja meni se u žilama sledila krv. U vagonu sam u kutiji ostavio frak-odijelo. „Prípazite na moj kofer“ viknem onom momku i poletim kao mahnit kolodvoru. Ali baš pred nomom mi ode voz. Tužim se prometniku, gotovo kukajući, da mi je frak-odijelo ostalo u vagonu. On mi obeća da će telefonirati i čini mi se da je na tome ostalo. Da sam znao da ću zbog toga fraka imati toliko jeda, sigurno ga ni spomenuo ne bih. Čim smo imali neki komad gdje sam trebao frak odmah su me pitali, dali su mi ga već poslali — i da treba da se potužim ministru saobraćaja. Tek mi jednog dana puče pred očima, da me oni drže za varalicu, jer mi je direktor kazao: „Hajde, već jednom prestani sa tom laži da si imao

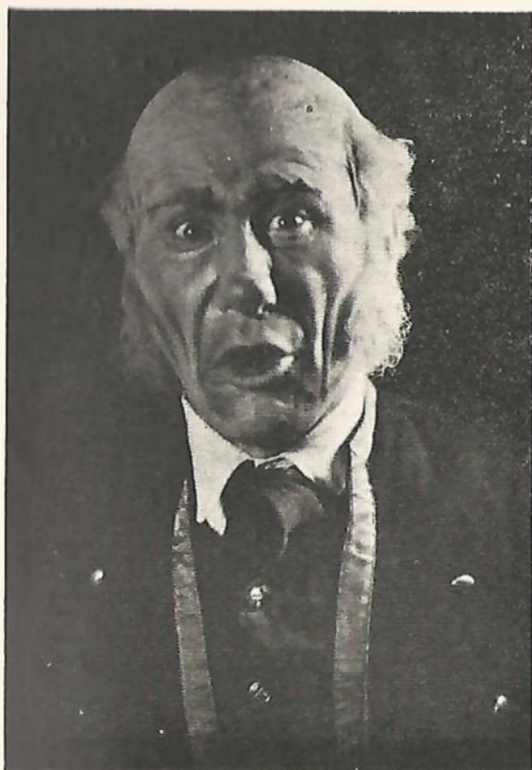

«Fatalno pismo» (Vlasnik čajane)

frak. Ti si previše zelen da nama pričaš priču o izgubljenom fraku u vagonu“. Išlo je u mome repertoiru i bez fraka i direktor me je zavolio. A kad bi mu spomenuo onaj moj nesretni frak, tri dana nije samnom razgovarao. I tako sam mogao jedino da se jadam po kojem prijatelju u pismu, ali u mjestu ne, jer su se svi smijali i rekli, da sam dobro direktoru podvalio. —

Uloge sam dobijao svaki dan nove. Ujutro aranžirka, a naveče pretstava. I . . . išlo je. Bilo je povuci — potegni, ali to smo vidjeli samo mi glumci. Uskoro sam postao ljubimac publike. Ali to je bio razlog da sam postao obijestan. Naša direktorica imala je goluba i tog je ona uvijek nosala na ramenu u šetnju, i golub inspirisan sa lijepom okolinom postao je slikar. Slikao je po gospodjinim ledima na opće dopadanje provincijskih purgera i nas glumaca. Jednog dana pokazao mi jedan kolega sliku naše direktorice u „Koprivama“ sa njenim golubom na ledima, sva uslikana.

Nastala je formalna istraga i kud će nesreća nego na mene. Obijede me da sam ja poslao onu sliku u „Koprive“. Direktor me momentano otpusti. Ali ja odem da se žalim i njega prisile da me mora držati još 14 dana. Poslije šest dana završismo gostovanje u tom gradu i na kolodvoru, daje on svakom članu željezničku kartu, samo meni ne. Ja mu pridem

«Orlov» (Čičibambula)

i upitam ga: „Gospodine direktore, a gdje je moja karta?“
„Ko ste vi, ja vas ne poznajem?!“ — „Gosp. direktore ne-
mojte se šaliti, ja sam Dobrić, vaš član!“ On me pogleda od
glave do pete i odbrusi: „Nepoznat!“ Članovi bježe od mene
kao od kuge. Uto srećom naiđe policijski komesar. Ja mu se
potužim na taj nečuveni postupak moga direktora. Komesar
pride direktoru, nastaje glasnije rječkanje iz kojeg razabrah:
„Ja vas upozorujem ako mu neizvadite želj. kartu, nećete
krenuti na put ni vi ni vaša trupa!“ Upravnik se uzrujavao,
provaio, galamio, ali ipak otišao i izvadio još jednu kartu. U
to dođe vlak, on mi pridje, strpa mi u ruku kartu i doda u
pol glasa: „Al ćeš zato ipak letiti!“ Svi uđemo u vlak, uprav-
nik otvori prozor, vlak podje, a on će kroz prozor ostajućem
komesaru, lupajući se rukom po bradi:

• • • Ko se tebe boji
Ništa i ne broji,
Jer dok nam ovdje neznam koji

Sad pravicu kroji,
Crkavamo, ljudi moji . . .

Uto se začuje zviždanje, vlak stane i dežurni činovnik sa komesarom uđe u vagon. Objašnjavanje . . . Na to se začuje komesarov glas: „U ime zakona izvolite sa mnom!“ Naš upravnik hoćeš - nećeš morade sa komesarom napustiti vlak. Mi krenusmo pokunjeni, kao ladja bez kormilara. Svi su me savetovali da ne silazim s njima u odredjenom mjestu za naše daljnje gostovanje, nego da produžim, pa da odem kući. Svi su prema meni dobronamjerni, jer vi ne znate, takav je glumački svijet. Kad je tko u nesreći svi su mu prijatelji. I direktrisa me savjetuje: „Najbolje idite kući, jer vi još neznate moга muža. On će vam se grozno osvetiti.“ Stigosmol Ja zamolim jednog kolegu da mi pripazi na kofer, kojeg su natovarili sa ostalim kazališnim fundusom u jedna kola a trupa se uputi pješke u mjesto. Ja sam ostao na stanici i izvadio kartu i vratio se vlakom u mjesto gdje je ostao direktor. Za dva sata sjedio sam u komesarovoj kancelariji moleći ga, da ne pravi upravniku neprilike, da je on vrlo dobar čovjek samo malo nervozan i t. d.

Konac svega je bio, da smo sa slijedećim vlakom, nas troje otišli našoj trupi, gdje je komesar bio naš gost. Publika je ubrzo saznala za moje nestašluke, te me je stoga još više zavolila. Direktor me je opet zavolio, te mi je čak po koji put dao „štofa“ za po koju moju huncutariju. Ali, razumije se, direktrisu više nisam smio izabrati za objekt mojih šala.

Navraćamo sa našim gostovanjem u mjesto gdje sam već bio sa kazalištem. Moje veselje je neizmjereno. Jer u tom mjestu imam mnogo znanaca i prijatelja. Čak mi je jedan pisao da će me dočekati na stanici. U vagonu vlada veselje i pjesma. Svi smo velika vesela familija. „Molim karte za kontrolu“, upozorava konduker. Kontrolor prilazi k meni, jer sam bio prvi do vrata. „Kartu molim!“ — „Izvolite našem kazališnom direktoru! To je onaj debeli gospodin što sjedi tamo sa gospodjom i djecom“. Kontrolor razgovara sa direktorom i potom opažam, nešto nije u redu: „Vidim da vas ima 17, a imate samo 14 karti“. „Kako sedamnajst“ uzrujava se direktor k'o bajagi“. Tako što vas ima 17, primjeti učtivo kontrolor. „Jeste li vi dobro prebrojali“ prihvati u istom tonu direktor. U trupi je nastala generalna pauza. Niko se ne upliće u taj dijalog. Broji direktor na glas, brzo pokazujući na svakog poje-

ODIJELA KAPUTE i ostale odjevne predmete
za gospodu i djecu nabavljate
najjeftinije kod tvrtke

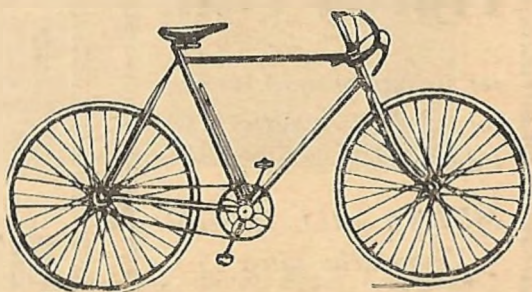
ARPAD KIRALY, Osijek I.

DESATIČINA ULICA BR. 39.

Telefon 575

BIKLE
WANDERER
BRANDENBURG
STADION
A G B UNIVERSAL

Radio Aparati kao i elek-
trične Instalacije uz naj-
povoljnije cijene i uvjete
kod II

PFEFFER i ŠUPPER, OSIJEK I, Desatičina 35

PRVA PARNA PEKARA
VIKTOR FROUTH, ROKOVA 4.

Adolf KRAKAUER i sinovi

MESARI i KOBASIČARI
O S I J E K I.

Štrosmajerova 68

Ribljí Trg broj 1

Desatičina broj 8

Županijska br. 43

MAST, SLANINA i MESO
NA VELIKO i MALO.

TELEFON 6-52

*Svaki napredan trgovac,
kojemu je cilj da zadovolji
svoje mušterije kupuje sa-
mo mape i kuverte marke*

Mursa Mill,

*jer su isti poznati po svo-
joj odličnoj kvaliteti i so-
lidnoj izradi*

*MURSA MILL, Osijek I.
Vinkovačka ulica 15.*

TEHNIČKE POTREPŠTINE
I KEMIČKI PROIZVODI

SPECIJALNO
TEHNIČKO PODUZEĆE
ZA CJELOKUPNU BRU-
SAČKU I KAMENU
INDUSTRIJU

Braća BREUER

OSIJEK I.

DESATIČINA ULICA 25

TELEFON BROJ 3-50

PREPORUČA SVOJE
BOGATO SKLADIŠTE
UZ NAJJEFTINIJE
FABRIČNE CIJENE.

HOTELI GRAND i ROYAL

Kavana restoracije zimski
i ljetni vrt Rotary-klub u
kući. Dnevni koncert i
umjetnički raspored,

OTVOREN ROYAL AUTOMAT

gdje se dnevno uz najniže
cijene dobivaju razni za-
kuscí i sve vrste pića.

vlasnik Vilim Görög

ELEKTRO I RADIO
PODUZEĆE

RUDOLF

A P P E L T

OSIJEK I

ŽUPNI TRG 1 TEL 2-71

PREPORUČUJE

SVOJE BOGATO SKLADIŠTE
LUSTERA, SIJALICA, I INSTALA-
CIONI PRIBOR

GLAVNO ZASTUPSTVO
HORNYPHON APARATA PRI-
ZNATI SVOJOM SELEKTIV-
NOŠĆU I ODLIČNIM ZVUKOM.
APARATI SE MOGU DOBITI
NA DUGOROČNU OTPLATU.

«Konto X» (Raisnagel),

dinca. „Jedan, dva, tri, pet, šest, sedam, devet, deset, jedanaest, trinaest i ovo dvoje djece sa polovičnom kartom, što čini cijelu, četrnajstu. — „Pa ja valjda nisam čorav?!“ Ljutio se kontrolor. Prebroji još jedanput: sedamnaest! Direktor također povisi ton: „Pa valjda ja znam koliko imam članova“. Tad stavi kontrolor generalni upit: „Pripadatelji vi svi u kazališno društvo ovog gospodina?“ Svi kao u jedan glas, jer kod nas je vladala disciplina, viknemo: „Da!“ Sad nas stanu kondukter i kontrolor glasno prebrojavati stavljajući svakom ruku na rame kao da nas signira. „Sedamnaest!“ — „Imate da platite još tri karte uz dvostruku cijenu!“ „Ne plaćam ja ništa!“ Za moje članove imam karte, a tko nema, vi toga za jaku pa napolje!“ — „Pa dobro, onda mi pokažite, koji nisu vaši članovi!“ Malodušno pokaže direktor na jednog koji mu je sjedio vis-a-vis. „Šta, ja nisam vaš član?“ „Jeste vi, ama onaj nije“ — „Laže gospodine, član je... Nije... Jeste!... Nije!... Jeste!... Galama, vika, nerazlikuje se tko što hoće tko što više. Na opću nesreću svijuju nas čuli su ovu svadju i naši kerovi, koji su bili pozatvarani u korpama i porazmjешteni nad našim glavama. Počeli su svi unizono lajati da je nastao u vagonu pravi haos. — Vi znate da su glumci dobri ljudi, a svaki dobar čovjek voli životinje. Nije ni čudo, da je u našoj trupi bilo šest kerova, koji su uvijek putovali s nama

«Dani našeg života» (Onunfrije)

kao slijepi putnici. Instiktivno šuteći, kao da su znali, da mi imamo dosta ljubavi prema njima ali malo novaca, da pokrijemo sve izdatke za njih.

„Gdje su ti kerovi?!“ Viknu kontrolor. Na nas je sasvim zaboravio zbog ovog novog delikta. „Konduker, otvarajte korpe!“ Nasta opća premetačina. Rezultat je bio: da su pronašli svih šest cucaka u svoj svojoj veličini. Sad je nastao pravi požar strasti. Ali srećom lokomotiva zafićukne i vlak stade. Kontrolor naredi: „Nikoga nepuštajte iz vagona“, i brzim koracima ode. Ja otvorim prozor. Kod našeg vagona stoji na svakim vratima po konduker. U to me spazi moj prijatelj, koji je došao pred mene na stanicu. Dotrči vagonu i vikne: „Hajde izlazi!“ „Ne mogu“ odgovorim mu tužno. „Kako ne možeš?“ Upita me on uplašeno. „Jesi li povrijedjen“, te podje vratima našeg vagona. „Natrag!“ zagrmi konduker. Moj prijatelj ustukne na stranu, te me izdaleka upita, što je. Naš cinik koji se svuda uplita u razgovor gdje nije trebalo, odgovori: „Kontumac zbog naših pasa“. Kao u svim neprilikama nadje direktor priliku, da se čili i zdravi šetasmo poslije jednog sata po korzu.

Ovdje sam imao besplatan stan. Moj prijatelj je još iste noći otputovao u Zagreb na studije, a meni prepustio svoj stan. —

«Morfium» (Herman)

Odmah sa stanice odveo me u stan, predao mi ključeve. To je bila vrlo ugodna i prostrana soba sa balkonom. Odpratio sam druga na vlak i čekajući polazak vlaka, popili smo par litrica. Putem kući u moj novi stan navratio sam se još u dvije tri gostionice, te sam se dobro pokvasio dok sam stigao kući. Al gledaj belaja! Nigde da nađem balkon. Tražio sam, tražio vrata koja vode na balkon, ali ona kao da su u zemlju propala. Pomislim, sigurno sam po podne bio pijan, te u pijanstvu vidio balkon. Legnem u krevet te zaspim kao klada. Najednom osjetim kako je neko legao na mene. Gurnem tu spodobu, kad začujem vrisak: „U pomoć! U pomoć! Lopovi!“ I odjuri kroz vrata pa napolje. Sjednem na postelju i mislim, da sam to sanjao. Kad se sletiše ljudi u moju sobu, te jedni grde, drugi prijete, dok se predamnom ne stvori policaj. „Obucite se te podite samnom.“ Na policiji su me ispitivali kako sam dospio u sobu gosp. N. Protestovao sam i uvjeravao činovnika da je to moja soba, koju mi je prijatelj

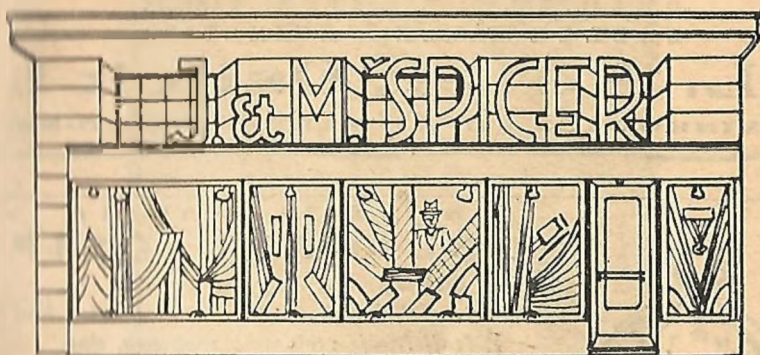
•Morfium• (Herman)

prepustio. Taj naš razgovor čuo je neki stari policajac te počeo sa činovnikom šaputati. „Izvolite samnom!“ naredi mi on. Vratili smo se istoj kući, gdje je bio moj stan, ali u hodniku nismo otišli desnim stubištem, nego lijevim. U drugom katu našem svoju sobu sa balkonom! Policajac mi zaželi laku noć, a ja legnem u postelju, gdje sam konačno ispavao mamurluk.

Za obične smrtnike bila je još velika noć, ali pred našom Telijom — jednom birtijom — bilo je već veoma živahno. Premda je mrak bio kao u rogu, mi smo se kretali posvema sigurno. Tek je po gdjekoji pijevac zakukurikao i jedino po tome se je naslućivao skorašnji dan. Ali to nas smetalo u našoj galami, bez obzira na to, što je u toj ulici bilo dosta građana, koji su još slatko spavali. Ta pred zoru es najslade spava. A oni su te noći kasno legli, jer je dosta sporo tekao tempo naše oproštajne pretstave.

— „Adile, gdje je moj kofer? Direktore, u koja ćemo kola? Čekajte, moje stvari još nisu ovde!“

ŽELITE LI BITI UVIJEK
 OBUCENI SAVREMENO,
 TADA NAS BEZUVJETNO POSJETITE

VAŠE ZADOVOLJSTVO JE NAŠ USPJEH
J. & M. ŠPICER
 ŽUPANIJSKA ULICA 18.

**KUHAJTE
 PLINOM!**

**P
 L
 I
 N
 A
 R
 A**

RABITE **PLIN** ZA **GRIJANJE VODE** I **GLAČANJE!**
 UPORABA JE PRAKTIČNA I KORISNA. — **PLINSKI**
 APARATI UZ POVOLJNE PLATEŽNE UVJETE.
PLINARA OSIJEK

Prvorazredni proizvodi:

- L A D L E R. KREMA ZA OBUČU.
- L A D L E R. PARKETNA PASTA
- R E L D A. KREMA ZA OBUČU
- O R A O. KOLOMAST -- D I K A. VAZELIN
- L A D L E R. VAZELIN K O Z M E T I K A

L. Adler, Osijek I.

VINKOVAČKA II.

TELEFON BR. 5-82.

**NOVA ZLATARIJA
DOLANSKI JOSIP**

OSIJEK I., Trg Kralja Petra II.

Posestrima Vinkovci, Kralja Petra II. ulica broj 5.

*Najjeftinije vrelo svih vrsti ura, zlat-
nine, srebrne, kristala te OPTIKE.*

Veliko skladište budilica — Zastupstvo preciznih
poznatih švicarskih satova **DOXA**, te stalno skladište svih svjetskih marki satova

KUPUJEM STARO ZLATO.

Radionica za preradbe i popravke zlatnine i satova.

„KONZUM“

OSIJEK III.

TELEFON 221.

Trgovina špeceraj robom

NAŠ ŠPECIALITET:

Turska kava, najfinije
smljevena na najmoder-
nijem originalnom en-
gleskom elektr. mlinu.

Vlastita pržiona kave.

**Dostavljamo
i najmanju na-
ručbu izravno u kuću.**

PUTNIK-OSIJEK

KAPUCINSKA 2

TELEFON 2-50

Prodaja železničkih, paro-
brodskih, avionskih i osta-
lih voznih karata.

Najkulantnija kupo pro-
daja strane valute.

Po najboljem znanju da-
jemo sva obaveštenja bes-
platno.

«Konto X» (Raisnagel)

— „Ao, mater, mater!“ — umirivao je direktor, čija se je trupa spremala, da promijeni mjesto gostovanja. Ide se na put. On određuje mjesta. Dva fijakera — ako se te podrtine smiju još tako nazvati — određena su za prvake kazališne trupe. Onda su tu još dvojica obična kola određena za „bećare“, neoženjene glumce i glumice, te konačno treća kola za kazališni fundus. Komešanje. Raspoređuju se mjesta. Da je siromašni direktor znao, kakovu će smutnju načiniti ova dva fijakera, sigurno bi radije bio naručio sve same taljige.

— „Šta? Ja da idem u Leiterwagen“ — viče iz punog grla komična stara. „Makar sam gospodica, zapremam u ovoj trupi takav fah i mislim da sam prvakinja, pa da ja sjednem sa početnicima u ona seljačka kola?... Da znate, direktore, ako ne dobijem mjesto u fijakeru, ja ne putujem!“

— „Lijepo, lijepo, zar je to disciplina?“ — progunda direktor.

— „A šta mi tu frfljate o disciplini!“

— „Dobro, dobro“ — nastavi direktor — „sjedit ćete u našem fijakeru.“

Mi bećari već smo se porazmjestili svaki na svoj kofer i to u kolima sa boljim konjima. Nama je naime stalo, da pre stignemo u određeno mjesto i da brže nađemo stan, pa da odemo na korzo, ne bi li onde našli kakovo srdašće, koje će nam zaliječiti rane dobivene u ovom gradu.

Ali jao, u zao čas!

— „Šta? Ona će se voziti u fijakeru?“ — prolomi se kroz noćnu tišinu. Direktor dotrči kolima i zavapi sav zdvojan: — „Šutite, ako Boga znate! Mještani još spavaju. Probuđit ćete cijelo mjesto.“

— „Neka se budi! Neka vide gdje će se droncati njihov Arman Dival! Njihov Cavaradosi! Njihov Karlo Mohr! Njihov ljubimac . . .“ — riče naš glavni junak kao ranjena zvijer. U obližnjim kućama pale se već lampe, otvaraju prozori i provirkuje po koja kuštrava glava.

— „Skandal! Mat' r, mat' r! Ne vičite! Ženo, silazi sa fijakera, mi ćemo u kola, a gospoda prvaci neka izvole na fijakere.“

Nastade komešanje poput seobe naroda. Pade i po koja krupnija. Ali se je to u općoj gunguli prečulo. Direktor ode do onih praznih kola, ali kad je vidio kljusad, koja ga je trebala odvući u ono odredište, on u to ozbiljno posumnja. Bio je prilično debeo i otežak.

— „A, u ta kola ja neću sjesti“ — procijedi on kroz zube — „hajd vi tamo“ — zapovijedi on svojim autoritativnim glasom — „u ova kola, a ja ću sa mojom familijom u ta, u kojima vi sjedite.“

Sad zamislite naš užas, odoše naše lijepe namjere.

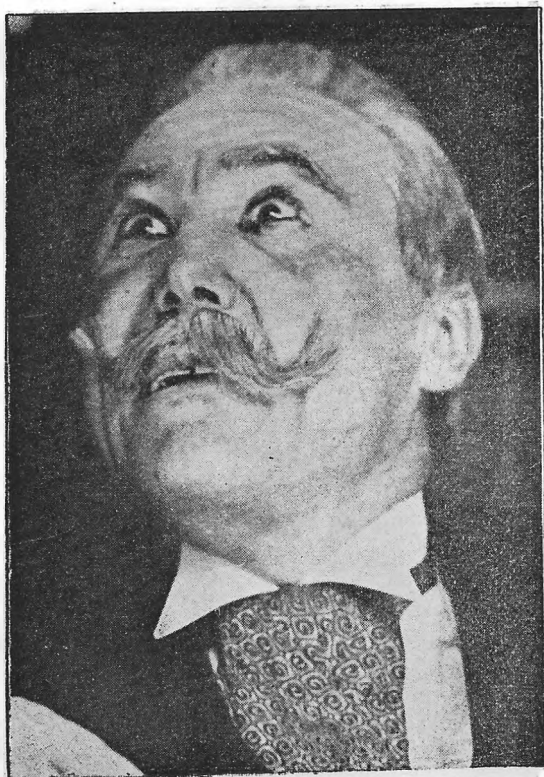
— „Gospodine direktore, tako smo se lijepo ovde smjestili . . .“ — promuća najhrabriji izmedju nas.

— „Dolje!“ — drekne direktor kao kakav aktivni narednik.

— „U ime zakona mir! Probudili ste mi cijeli sokak“ — uplete se nekakav policajac.

— „Koji ne predje u druga kola, taj je otpušten“ — dunu nam direktor u po glasa. Bogami ja još ni danas ne znam, kako sam se stvorio u drugim kolima.

— „Polazite!“ — komandira direktor i kolona podje. Krene jedan fijaker, pa drugi, te potjera i naš kočijaš, al' na-

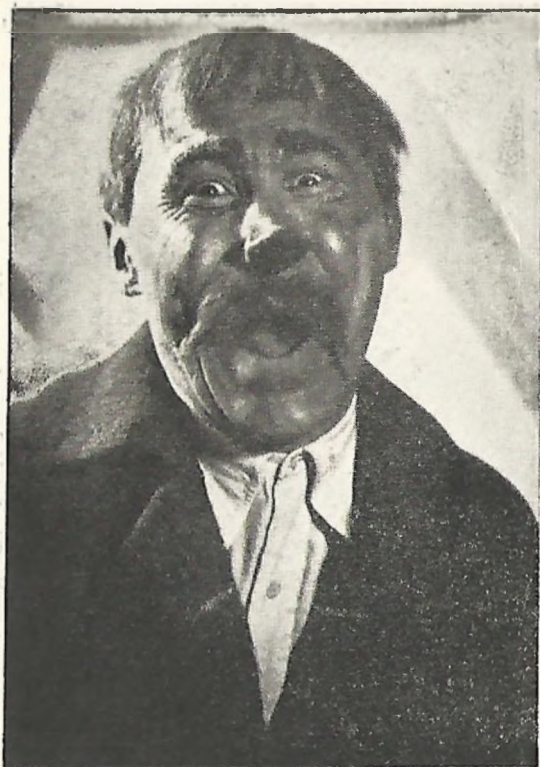

«Kreature» (Komar)

ša kola ni makac. Bilo nas je šest u kolima, sa kočijašem sedam, pa mala uzbrdica, a ove dvije krepane mrcine uprle iz petnih žila, ali ni makac. Gotova smola.

— „Silazite“ — komandira opet naš direktor. A mi guraj kola, kao u soldačiji, pa smo tako pješačiji do na kraj grada. Sada da ste vidjeli veselje ! Pošlo je nizbrdice, a kočijaš, koji je čuo kakovim tonom direktor s nama razgovara, vikne: — „Sjedajte!“

Sunce se je već počelo radjati. Eto nam zamalo novog dana. Nešto kao da me zdrmalo. Hladno mi je. Cvokoćem zubima, ali od oduševljenja što nam kola tako lijepo jure, sve se zaboravlja. Svi smo samo jedna vesela familija, koja hihocē i podcikuje. I kao što je sve prolazno na ovom svijetu, zaboravismo i mi ubrzo onaj incident koji nam se desio pred hotelom. Da ste tek vidili oduševljenje, kad su naša kola dostigla fijaker . . . Nizbrdica, a mi nemamo kočnice. Valjaju se naši točkovi i poskakuju kao preko bun-

Grga

deva. Ponekad odskoče, da odletim u zrak, kao kakovo perce. I kadgod cocnem na moj kofer, i pomislim: E, ako ovo dugo potraje, razbit će mi se moje produženje ledja . . .

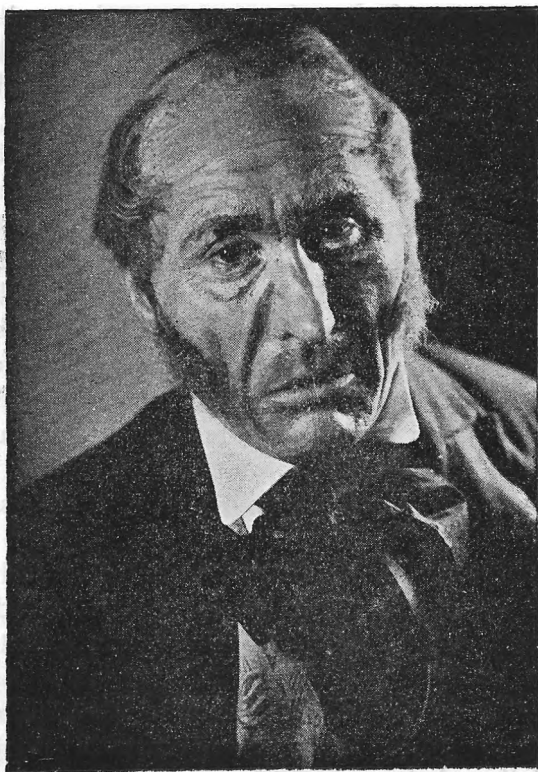
A tek ono veselje, kad smo prestigli fijakere, moglo bi se jedva usporediti veseljem onih crnaca, koji su se spremali, da pojedu nekog ulovljenog bijelog čovjeka. Jedino oni mogli su slično urlikati i tuliti u svom ratničkom oduševljenju.

Imali smo i zašto da se radujemo. Pobijedili smo ih. Mi početnici pa tučemo naše „protagoniste“ i to definitivno sa deset prema nuli, jer naša kljuseta više ne trče, nego upravo pršu. Iz fijakera proviri po koja pospana glava, a mi im dovikujemo kao u jedan glas: — „Do vidjenja!“

Tek neki smjeliji povikne im: — „Trebate li benzina?“

Više ne stigosmo, da im ma što dobacimo, jer su već bili daleko zaostali.

Nikad nisam mogao, da dočaram indijansku ratnu igru, nego tek otkad je tonfilm, čuo sam i vidio nešto slično, u jed-

«Tri djevoičice» (Čel)

nom prikazu toga pakla strasti. Sada sebi predstavite, tako je nekako bilo i u našim kolima. Lupali smo ritmički o daske od kola i to dakako nogama, rukama smo lamatali kao gomila utopljenika, a vikali smo da je odjekivalo kao trublja jerihonska. I konji su bili u istom štimungu, jer su nam, rekao bih, htjeli dočarati trku u smrt. Kočijaš je činio dojam, kao da će sad skočiti s kola. I nije čudo! Ovako temperamentne ljude sigurno još nije vozio. Njive i telegrafski stupovi nestajali su pored nas kao na filmskom platnu . . .

Kad sam se prenuo iz tog zanosa, ležao sam u jarku. Pun blata i prljave vode ležim i čini mi se, da sanjam. Osjećam, da sam promočen do kostiju i to me vraća k svijesti. Ležim zavaljen kao nekad naša krmača, kad se je valjala po blatu. Bilo je to dakako još u ona dobra vremena, kad sam bio kod kuće.

Ogledam se na sve strane i tek tad mi puče pred očima sva tragična ozbiljnost naše sto kilometarske brzine, kojom

smo jurili nizbrdo. Moje je društvo u raznim poziturama. Naš kolega, koji je uvijek „na silu otac“, iako je golobrad mladić i ne voli, da igra starije, leži potrbuške preko jednog kofera i jauče. Naš „naturburš“ rekao bi pliva, ali pošto sam i ja iskusio dubinu ove vode, znam da je samo zaglibio i da ne može van. Adil sakuplja kofore, jer mu je to dužnost. On je naš momak. Koloraturni sopran za narodni repertoar leži na trbuhu, suknjom preko glave... Po nogama bi barem rekao, da je to ona. „Naivka“ leži na leđjima, noge digla u vis, pa izgleda da gimnasticira radi linije. Naši konji, vilenjaci, stoje kao okupani u znoju, a kola imaju samo tri točka. Onaj četvrti nije više točak nego iverje za potpalit vatru. Kočijaš grdi.

— „Sveca vam gospodskog ludog! Kao da su vas pustili iz ludnice“. —

U to se već i drugi sakupili i sad tekar dospjevamo na malo ozbiljnije pregledavanje. Sve je čitavo, osim onog točka. Istina, ima i po gdjevoja ogrebotina, ali ništa ozbiljnije naravi. I za čas se stvori ova situacija: Ja presvlačim odijelo, koloraturni sopran krpa čarapu, naturburš pere kaput u vodi preostaloj u jarku, naivka stoji u kombineu i šiva opravu, koja joj je uslijed pada na leđjima pukla. „Na silu otac“ uvijek je mekušac, pa i tu. Sjedi na svom koferu i stenje. Kočijaš, malko podalje od drumu, sikiricom kreše jedno stablo.

Nailaze već i fijakeri. Baš su duhoviti! Svi se u fijakerima smiju. Baš je stvar smiješna, a da smo slomili vratove? Čak se našao jedan od naših prvaka, koji je rekao, da nas je Bog kaznio. Jeste li vidili, kakvi su glumci! Je li to kolegijalno?... Ljudi, koji inače znadu plakati, kad im se ne plače, sad ama ni jednu utješnu riječ na ovu katastrofu. Sjeddoše u fijakere i uz neke pakosne dosjetke, dakako na naš račun, odjuriše. U to dodje naš kočijaš. Vuče neku debelu motku. Svi upremo i dignemo kola, a on podmetne motku pod osovinu i pričvrsti je konopcima. Tek mi sad sinu: Jao majko moja, to će nam služiti umjesto četvrtog točka! Kad ćemo tako stići u novo mjesto?

Naturburš, koji je dosta krakat, reče: — „Ja ću pješice“. I upravo smo vijećali kako ćemo nastaviti put, kad ali eto direktora na našim nesudjenim kolima. Njegova se kola postavise pored naših baš na mjestu, kao najbolji auto sa „Luftbremzom“. On dostojanstveno pogleda na nas kololomce i zapita kočijaša:

«Pričuvnikova ženidba» (Rezervista)

— „Kako ćete dalje?“ — a kočijaš mu odbrusi:

— „Valjda niste ćoravi! Na tri točka“.

Direktor mene zovne, da mu namjestim kaput, koji mu se je nekako bio spuznuo s ledja. Ta njegova bahatost toliko me je revoltirala, da mi sinu djavolska misao. I dok sam se bavio oko njegovog kaputa, izvučem čiviju iz točka na njegovim kolima. Njegov, to jest naš nesudjeni kočijaš, žvičnu konje i oni pojuriše, a mi ostadosmo u oblaku prašine. Tek kad mi se kola izgubiše s vida, osjetim nešto u ruci. Pogledam, a to čivija. Zamislite moje očajanje, kad malo promislilih, što sam učinio. Ali što sam mogao! Učinjeno, učinjeno. Htio bi to kome reći, da olakšam savjest, ali ne smijem. Sakupljam našu sirotinju po drumu. Moj cilindar i kutija od njega najgore su prošli. Cilindar mi izgleda kao „Zi-karmonika“, a kutija kao zgažena žaba.

— „Jeste li sjeli?“ — upita kočijaš, a mi svi u jedan glas: — „Jesmo!“

Stjepan Dobrić na ulici

Kola krenuše. Vidim našeg naturburša, već je daleko odmokao pješice, a mi... ah, ta nemojte ni pitati! Vučemo se kao glista. Svi smo posjedali s one strane kola, gdje su ostala oba točka. A tamo, gdje je motka, mora biti prazno. Inače bi još jače strugala po drumu. Tako je rekao kočijaš, a on to sigurno bolje zna od nas. Poslije našeg stradanja taj primitivac uopće s nama razgovara kao da nismo mi njega najmiliji, nego kao da on nas plaća. Čini mi se čak, da nešto krupnije psuje, na naš račun. Ali ja se sada držim one stare poslovice : Mudrost je kadkad nešto i prečutiti.

Izgleda mi da se vozimo već pet sati, a uvijek smo na istom mjestu. Tako je, ne varam se ! Eno ono drvo vidim već čitavu uru i još mu se nismo primakli.

Našoj je „naivki“ zlo. Ima morsku bolest. Ali to je zacijelo zato, jer je Dalmatinka, pa kad zažmiri čini joj se, da je na ladji. „Silom otac“ svaki čas trči u jarak. Veli da misli da mu je puklo crijevo, kad smo se izvrnuli. Zato, veli, za-

.....a najveće
blago

JE VAŠA RADNA SNAGA. — ZATO JE MORATE PRAVILNO OCIJENITI I
OSIGURATI. — OSIGURAJTE SVOJ ŽIVOT I IMETAK KOD
BEOGRADSKÉ ZADRUGE A. D.

Osnovano 1882 godine

GLAVNO ZASTUPSTVO OSIJEK ŽUPANIJSKA BR. 1. TELEFON 533
NISKE PREMIJE

BRZA ISPLATA — POVOLJNI USLOVI — NAJVEĆA SIGURNOST!

Trgovina slika i okvira

STJEPAN DREISEIDL

O S I J E K I. DESATIČINA ULICA BR 26

Specijalna radiona za uokvirenje slika

KUPUJTE SREĆKE
DRŽAVNE KLASNE
LUTRIJE

Kod sretne prodavnice

ANTUN BOSKOVIC

OSIJEK I.
Kapucijska ul. 2

JOSIP D. GALOVAC

Uvoz i izvoz sjemenja,
čistiona djeteline

OSIJEK I.

Gornjodravska obala 12

TELEFON 5-77

TELEGRAM: KLEEMANN

Želite li biti
elegantan

*to ovisi o vašoj odjeći...
stoga posjelite pomodnu
krojačku radnju*

FRANJO
MIMOHODEK

POMODNI KROJAČ
OSIJEK I.
GUNDULIĆEVA ULICA 9

*Na skladištu prvorazredna
susdna i pribor*

*Solidna izradba u svim
najnovijim krojevima.*

Preporučujem se najtoplije

Za
Vaše kućanstvo

zdravlja radi
samo!

"SANITAS"
higijenski toaletni papir!

Dobrić

ostaje usput jer mu to „smeta“. Ali da ga vidite, kako onda za nama trči, kad malo odmaknemo. Taman nas stigne, eho ga opet u jarku. Što li će taj siromah oslabiti, dok stignemo u idući gradić. Koloraturnom sopranu krvari koljeno. Traži jod tinturu. Sad zamislite staru frajlu, kad ona nešto traži U našim su kolima bile prilike valjda kao one u holandeskom crvenom križu poslije poznatog bombardovanja u Abesiniji

— „Gledaj Adile, što je ono?“

Vidimo neku spodobu, lamata rukama, izdaleka izgleda kao Zulukafer. Ali gledaj, to je naš naturburš. Nešto se je dogodilo. Viče, ali ne mogu razumjeti što. Bože, da nije ona nesretna čivija . . . pomislim i oblije me smrtni znoj.

— „Brzo, brzo, vozite brže! Direktor i kola i familija mu i konji . . . u jarku. Brže, brže, za Boga!“

— „Djio“ — vikne naš kočijaš, a kljusine potegoše iz petnih sila, ali motka neda. Kad li se kočijaš okrenu k nama i drekne, kao da je sad i on poludio:

— „Dolje s kola, sveca vam vašeg lijenog!“

Poskakali smo kao zecevi. Čak i naš koloraturni sopran. I zbilja sada kola pojuriše, jedva da ih stignemo. Leti motka

s jednog kraja druma na drugi, al' šta to smeta, kad su u pitanju ljudski životi.

Trčimo. „Otac na silu“ vodi. Kad li, jao meni kukavcu, točak leži nasred druma, a evo i stradalnika. Kola, konji, kočijaš. Ali gdje li je familija mog direktora? Gdje je on? Tu su ispod kola . . . odgovori netko mojoj rdjavoju savjesti.

Brzo ispregnemo konje i odvedemo ih na drum. Pomaže i naš kočijaš. A konji kao da su pobjesnili, ritaju se. Mal' da naša naivka nije stradala. Svi smo uprli svu svoju snagu i nekako okrenusmo kola. Tu nam se ukaza glavni direktorium u jednom klupku, kao zmije u zimovanju. Počeli smo ih razmrsivati, začudjeni ali i zadovoljni, da se nikom nije ništa dogodilo. Kad podigosmo direktoricu, koja je ležala na direktorovim ledima, vrisnu naša „naivka“ kao obezumljena.

Pogledah što je. Sad zamislite: Našem su direktoru pukle hlače od jednog kraja na drugi i — griješan čovjek — kud god se okrene, stvara sablazan . . . Tek kad sam mu dodao šešir, mogao je kako tako da pokrije svoju „nezgodnu situaciju“ . . . na umirenje naše naivke. Direktorica mu brže doda zimski kaput i on se za čas snadje.

Kaput mu povrati raniji „autoritet“, te on odmah osu pregršt psovki na nesretnog kočijaša:

„Pa vi ste lud čovjek! Mat' r, mat' r! Vas bi trebalo zatvoriti u Stenjevac, a ne da tjerate konje“.

I dok je taj intermeco još trajao, mi smo izvukli kola iz jarka, i baš smo počeli da tovarimo direktorove kofere, kad se on prodere kao podivljala zvijer:

— „Dolje moje stvari s tih kola. Dolje! Neću, da se vozim s tim ludjakom! Skidajte vi stvari sa svojih kola, ja ću tamo, a vi ćete s ovom budalom“.

Što smo mogli, kad „pretpostavljeni“ zapovijeda. Brzo smo pretovarili sve stvari. Ja i kočijaš odemo po točak. On nadje točak, a ja u džepu čiviju . . .

Popravimo kola. Tako konačno ipak sjednemo u naša nesudjena kola i odjurismo.

U našoj novej domeni našli smo skoro stanove. A kad smo još kasno u večer po korzu koketirali, opazismo kako se drumom prema gradu vuku jedna kola na tri točka . . .

*

Eto, dragi čitaoci, danas mi sve ovo što sam napisao, izgleda kao san, koji se pretvara u intiman dnevnik, čiju samo

prvu stranicu ovdje dajem. Kad pomislim da je sve to tek jedan mali dio svega onoga što se doživjelo, i to još u početku moga života, sraslog tako čvrsto sa glumačkim bohemstvom, osjećam da bih mogao da napišem najmanje još tri velike knjige, pa de obuhvatim čitavo jedno doba, kroz koje se lutalo gorko ali uvijek nasmijanim licem.

Moje nutarnje zadovoljstvo bilo je onda najveće, kad sam pogledao sa pozornice u ozarena lica moje publike i kada sam osjetio da svojom pojavom na sceni prenašam prisutne u jedan drugi svijet, gdje zaboravlja svoju svagdašnjicu i brige, te mi je to bila najveća nagrada, koja mi je uvijek davala poleta, da utješno dočekam svoje zrelo umjetničko doba.

Zato, evo, pružam vam svima nekoliko otrgnutih listića od svog bića, sa nekoliko maski za uspomenu i za spomen na moj skroman život, jer drugo ništa neće poslije mene ostati. Ljubav prema rodnoj grudi pobjedila je, jer me ona gonila kroz život, da sam sebe izgradim, kako bi jednog dana — a to je sada — mogao stati pred svoju dragu osječku publiku, da joj bar i za momenat stvorim olakšicu u njenom dnevnom i tegobnom životu. Želja mi je, bar da joj olakšam još za jednu deceniju. A poslije, neka me ona isprati, uz zvona sa Anine kapelice, na vječni počinak sviju nas Essekera...

Danas mlađji glumci žive drukčije, nepoznavajući „nagonsku akademiju“, kroz koju smo prolazili da bismo podigli stalež. On je zaista podignut, osiguran i uvršten u zavidni društveni položaj. Ako je neko primjetio na tom usponu i moju saradnju, to će mi uveličati skromnu proslavu...

Stjepan Dobrić.

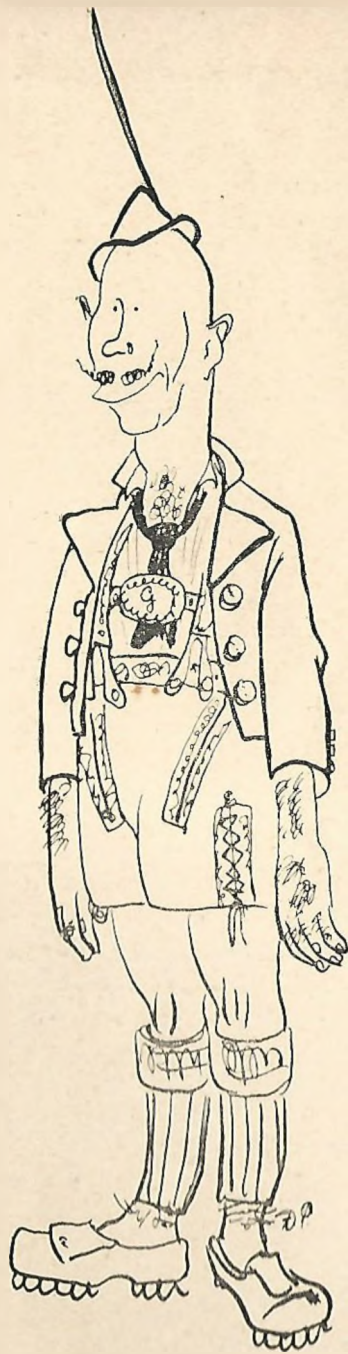

Uz proslavu 25-godišnjice Stjepana Dobrića.

Poput mnogih predšasnika predratne glumačke generacije prošao je i Stjepan Dobrić kroz sve peripetije bohemskog carstva, ispod ruke s boginjom Tali om, s vedrim i nasmijanim licem i kroz dva i po decenija nasmijavao svoju publiku. Smijao se, da nasmije druge, jer je život i sve oko sebe gledao kroz groteskne naočare, smijao se i onda, kad ga je srce boljelo, jer svaki komičar poput Janusa ima dva lica: jedno nasmijano i vedro za publiku. a u životu ono drugo - s maskom običnog čovjeka. I ako za književnika vrijedi „Difficile est satiram non scribere“, za komičara se može reći: Teško je prolaziti kroz život i nezapaziti ljudske slabosti i poroke, a da ih sa scene neprojiciraš onima preko rampe. Za takovu rabotu hoće se mnogo humora i duha, zdravih nerava, vječnog raspoloženja, prosjačkog strpljenja i kraljevskog zadovoljstva. A mislim da toga svega ima u Stjepana Dobrića, jer se jednako dobro snalazi u drami, komediji i opereti. Tri različna polja, u kojima je do danas kreirao bezbroj originalnih tipova, u svim mogućim varijantama grimase i maske, nastojeći da nađe svoju sopstvenu liniju u oblasti komike, koja se kod nas „kao takova“ od strane kritike kad kad podcjenjuje, kao da prava komika ne mora biti proživljena, prolazeći sve skale osjećaja od tragike do groteske. Još nešto. Komika Stjepana Dobrića naročito je bliska našoj publici s kojom je kao rođeno os'ečko dijete zajedno odrasao i tako se od d etinstva upoznao sa svim njihovim dobrim stranama i - manama. Tu je dobio prve impresije koje su bile odsudne za njegov kasniji umjetnički rad, pa vjerujemo da će ta ista publika znati, da se prigodom proslave dostojno oduži svom ljubimcu sa dasaka, Osječkom Aleksandru Girardiu.

Osijek, aprila 1927.

Ivo Rakarić.

Stjepan Dobrić u ulozi Glizeka kod «Bijelog Konja»

792.07

DOB

a

KLISJEJE U OVOJ KNJIZI IZRADILA FOTOCINKOGRAFIJA „IDEAL“
OSIJEK, DESATIČINA ULICA BROJ 20

•

ŠTAMPARIJA ANTUN ROTT, OSIJEK I. PEJAČEVIĆEVA ULICA BROJ 29.

•